
NOTAT 2009–7

Konkurransesituasjonen for norsk bakervarebransje

Jakob Utgård

Anders Nordlund

Mads Svennerud



NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Serie	Notat
Redaktør	Agnar Hegrenes
Tittel	Konkurransesituasjonen for norsk bakervarebransje
Forfattere	Jakob Utgård, Anders Nordlund, Mads Svennerud
Prosjekt	Bakervarebransjen 2008 (F044)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2009
Antall sider	38
ISBN	978-82-7077-743-3
ISSN	0805-9691
Emneord	Norsk bakervarebransje, import, bransjestatistikk, konkurransevne, rammebetingelser

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres av Landbruks- og matdepartementet, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktskontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

Norsk bakervarebransje er en stor bransje innen norsk matindustri og norsk matsektor totalt sett. Det har vært kjent at importen av bakervarer fra utlandet har økt betydelig de siste årene. Formålet med dette notatet er å beskrive status og utvikling på sentrale områder for bakervarebransjen, samt å vurdere de politiske rammebetingelsene sin påvirkning på bakervarebransjens konkurransevne i møtet med importerte produkter.

Notatet er skrevet på oppdrag av Baker- og Konditorbransjens Landsforening (BKLF).

Jakob Utgård har vært prosjektleder. Han har skrevet notatet i samarbeid med Anders Nordlund og Mads Svennerud. Johanne Kjuus har kommet med nyttige innspill. Anne Bente Ellevold har stått for klargjøring av manuskriptet til trykking. Ansvaret for prosjektet, ikke minst for gjenværende feil og svakheter, hviler hos forfatterne.

Vi vil til slutt takke BKLF og deres medlemsbedrifter for et godt samarbeid.

Oslo, april 2009

Ivar Pettersen
direktør

Innhold

SAMMENDRAG	1
1 INNLEDNING.....	3
2 UTVIKLING I NORSK BAKERVAREBRANSJE.....	5
2.1 Stabil sysselsetting	5
2.2 Mange og små bedrifter tross strukturendring	5
2.3 Stor regional spredning	7
2.4 Økende produksjonsverdi og høyere priser.....	8
2.5 Stabilt forbruksmønster	9
2.6 Middels investeringsnivå og innovasjonsgrad	10
2.7 Høye lønnskostnader i Norge, stabil utvikling i bakervarebransjen.....	11
2.8 Synkende marginer i bransjen	12
2.9 Stor økning i importen av bakervarer.....	13
2.9.1 Mye av importen kommer fra Sverige, Danmark og Tyskland	16
2.9.2 Bakervarer har størst importøkning av RÅK-varene	16
2.9.3 Hjemmemarkedsandelen har gått nedover	17
3 POLITISKE RAMMEVILKÅR FOR KORN OG MEL.....	19
3.1 Mel en stor kostnad for bakervarebransjen	19
3.2 Markedsordningen for korn.....	19
3.2.1 Målpriser og markedsregulering	20
3.2.2 Tilskudd i markedsordningen for korn	20
3.3 Importvernet for korn og mel	22
3.3.1 Innledning	22
3.3.2 Nærmere om importvernet for korn.....	22
3.3.3 Faktisk importbehov av matkorn	23
3.3.4 Import av matmel.....	25
3.3.5 Importvernet for bearbejdede jordbruksvarer med vekt på RÅK	25
3.3.6 Innenlands og utenlands bearbejding.....	25
3.4 Store svingninger i verdensmarkedsprisene på korn.....	26
3.4.1 Effekter av økte priser på verdensmarkedet i 2007–2008	26
3.5 Priser på mel i Norge og EU	27
3.6 Utvikling i konkurransesituasjonen målt på råvarenivå	28
3.6.1 Et eksempelprodukt: Ciabatta	29
4 OPPSUMMERING OG DISKUSJON	31
4.1 Oppsummering: Stabil utvikling, synkende lønnsomhet	31
4.1.1 Ingen klar råvareulempe, men kostnadsulempe	31
4.2 Diskusjon: Bakervarebransjen har utfordrende strukturforhold.....	31
4.2.1 Prisnedskrivning og matkorntilskudd har ikke kompensert for målprisøkningene.....	32
4.2.2 Noen satser likevel på norsk produksjon	32
VEDLEGG 1. DEFINISJON AV BAKERVARER.....	35

Sammendrag

Formålet med dette notatet er å beskrive status og utvikling på sentrale områder for bakervarebransjen, herunder sysselsetting, antall foretak, produksjonsverdi, import og eksport med mer, samt å vurdere de politiske rammebetingelsene sin påvirkning på bakervarebransjens konkurranseevne.

Norsk bakervarebransje hadde om lag 7 600 sysselsatte i 2007, noe som var en liten nedgang fra 2006. Antallet sysselsatte har vært forholdsvis stabilt de siste årene. Med 409 bedrifter i 2007 var bakervarebransjen den bransjen i norsk matindustri som hadde flest bedrifter, selv om trenden har vært svakt nedadgående de siste årene. I gjennomsnitt hadde bedriftene 19 sysselsatte i 2007, en økning på 6 fra 2000. Bakervarebedriftene er i gjennomsnitt klart mindre enn bedriftene i norsk matindustri totalt sett. Bedriftene i bakervarebransjen er spredt rundt i hele Norge.

Produksjonsverdien i bakervarebransjen har økt betydelig de siste årene og den prosentvise økningen har vært større enn i matindustrien generelt. Dette skyldes i stor grad at prisene på bakervarer har økt mer enn prisene på andre matvarer. Forbruksmønsteret har i hovedsak holdt seg stabilt. Bakervarebransjen har et noe høyere investeringsnivå enn matindustrien i gjennomsnitt mens innovasjonsgraden ligger nær gjennomsnittet. Lønnskostnadene i prosent av produksjonsverdi har holdt seg konstante siden 2000, men norsk industri har høye lønnskostnader i forhold til gjennomsnittet av handelspartnere.

Selv om mye har gått bra i norsk bakervarebransje tyder alt på at lønnsomheten i bransjen har blitt svakere de siste årene, både vår egen økonomianalyse basert på et utvalg bedrifter og en fullstendig analyse publisert i et bransjeblad viser en negativ utvikling.

Importen av bakervarer har firedoblet seg siden 1995. Spesielt kategorien «brød», som mellom annet inkluderer baguetter, ciabatta og hamburgerbrød, har økt mye. Landene som eksporterer mest til Norge er Sverige, Danmark, Tyskland, Belgia og Nederland. Eksporten fra Norge har vært stabil i samme periode. Som følge av den økte importen har hjemmemarkedsandelen gått ned de siste årene.

Mel utgjør mesteparten av råvarekostnaden i produksjon av bakervarer. Prisene på mel blir påvirket av markedsordningen for korn, herunder importvernet for korn og mel. Dette gjør mel betydelig dyrere i Norge enn i konkurrerende land.

Selv om melet er klart billigere i Sverige er tollene på 1,96 kr per kilo nok til å utjevne kostnadsforskjellen, og vår vurdering er at det fortsatt er preferanse på råvarenivå for å produsere bakervarer i Norge. Norsk bakervarebransje kan imidlertid ha en kostnadsulempet totalt sett på grunn av høye lønnskostnader og et lite og spredt marked. Norsk bakervarebransje er også i en utfordrende situasjon i verdikjeden, med to sterke møller som leverandører og fire sterke dagligvarekjeder som viktigste kunder. Den svekkede lønnsomheten i bakervarebransjen kan skyldes disse strukturelle forholdene.

1 Innledning

Norsk bakervarebransje er en viktig bransje i norsk matsektor med mange foretak spredt over hele landet, mange sysselsatte og stor produksjonsverdi. Bakervarebransjen er dessuten den viktigste brukeren av norsk mel, og er dermed svært viktig for norsk landbruk.

De siste årene har importen av bakervarer fra utlandet økt betydelig, og det er reist spørsmål om norsk bakervarebransjes konkurranseevne sammenlignet med utenlandsk produksjon. Spesielt har det vært stilt spørsmål ved melprisene i Norge, og om tollene på melet i importerte produkter er høy nok til å kompensere for de høyere melprisene i Norge.

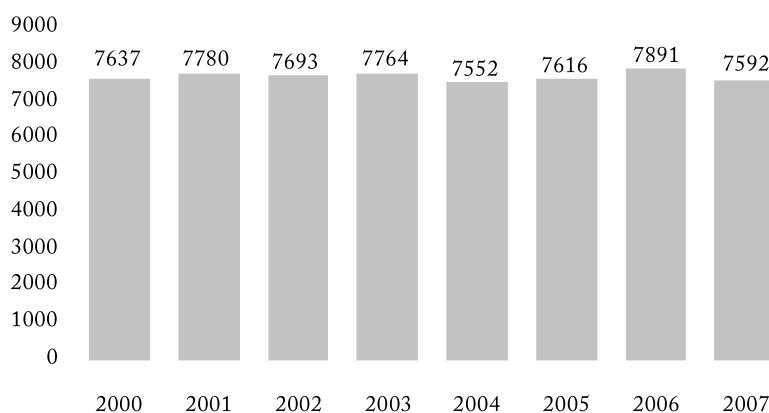
Hovedformålet med dette notatet er å beskrive norsk bakervarebransjes konkurranseevne. Dette vil vi gjøre ved å se på utviklingen i bransjen, i hovedsak basert på bransjestatistikk fra Statistisk sentralbyrå og andre kilder. I tillegg vil vi beskrive og diskutere de politiske rammebetingelsene som påvirker prisene på korn og mel.

Notatet er bygd opp på følgende måte: I kapittel 2 blir bransjens utvikling på sentrale områder som struktur, sysselsetting, verdiskaping og lønnsomhet beskrevet. I kapittel 3 presenteres de politiske rammebetingelsene på korn- og melområdet og konsekvensene for prisene på korn og mel. I kapittel 4 presenterer vi konklusjonene og diskuterer våre funn og situasjonen til norsk bakervarebransje totalt sett.

2 Utvikling i norsk bakervarebransje

2.1 Stabil sysselsetting

Norsk industri hadde totalt sett om lag 265 700 ansatte i 2007, hvorav 49 400 arbeidet i matvareindustrien. Matvareindustrien er den nest største sektoren i norsk industri, bare verkstedindustrien sysselsetter flere. Innenfor matvareindustrien er bakervarebransjen den tredje største bransjen etter kjøttvarebransjen og fiskevarebransjen. Figur 2.1 viser utviklingen i sysselsettingen i bakervarebransjen i perioden 2000–2007 (SSB, 2009).

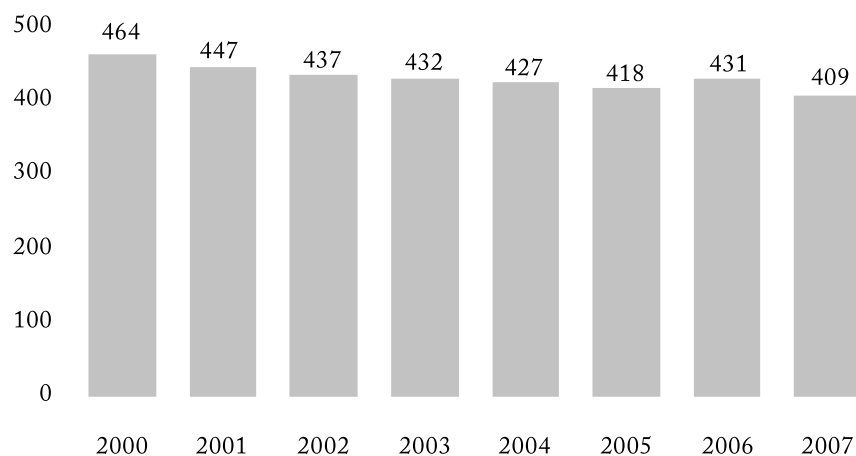


Figur 2.1 Antall sysselsatte i bakervarebransjen i 2000–2007

I 2007 sysselsatte bakervarebransjen 7 592 personer, noe som var en nedgang på 299 personer fra 2006. Sysselsettingen har vært forholdsvis stabil de siste årene, antallet sysselsatte i 2007 var om lag som i 2000 og det har vært små variasjoner i mellomtiden.

2.2 Mange og sma bedrifter tross strukturendring

Norsk matvareindustri hadde 1 439 bedrifter i 2007, hvorav 409 av disse bedriftene tilhørte bakervarebransjen. Bakervarebransjen var bransjen med flest bedrifter, fulgt av fiskevarebransjen med 395 bedrifter og kjøttvarebransjen med 222 bedrifter. Figur 2.2 viser utviklingen i antall bedrifter i bakervarebransjen i perioden 2000–2007 (SSB, 2009).



Figur 2.2 Antall bedrifter i bakervarebransjen 2000–2007

Trenden for antall bedrifter har vært svakt nedadgående, og etter en økning fra 2005 til 2006 falt antallet foretak igjen fra 2006 til 2007.

Bedriftene i bakervarebransjen er i gjennomsnitt små, og klart mindre enn gjennomsnittet for matvareindustrien sett under ett. Tabell 2.1 gir en oversikt over antall sysselsatte per bedrift i gjennomsnitt i 1995 og i perioden 2000–2007 (SSB, 2009).

Tabell 2.1 Antall sysselsatte per bedrift i perioden 2000–2007

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Matindustrien	29	32	34	34	34	34	34	33	34
Bakervarebransjen	13	16	17	18	18	18	18	18	19

I gjennomsnitt er bedriftene i bakervarebransjen blant de minste i matindustrien. I 2007 hadde en bakervarebedrift i gjennomsnitt 19 sysselsatte, mens en bedrift i matindustrien i gjennomsnitt hadde 34 sysselsatte. Utviklingen har også her vært forholdsvis stabil for bakervarebransjen siden 2000, med en moderat økning i gjennomsnittlig antall sysselsatte per bedrift fra 16 til 19 på sju år.

Bakervarebransjen har gjennomgått en strukturendring de siste årene. Framveksten av store bakerier skjøt fart på 1970-tallet og fortsatte på 1980- og 1990-tallet i nær sammenheng med omstruktureringen i dagligvarebransjen med en rekke sammenslåinger og til slutt opprettelsen av fire store kjedegrupperinger (Samson, 2006).

Samtidig som enkeltbedrifter har vokst gjennom oppkjøp og organisk vekst har en fått både horisontale sammenslåinger og samarbeidsløsninger og eksempel på vertikal integrasjon helt fra kornprodusentene til utsalg.

Den største bakeribedriften i dag er Bakers AS, heleid av Orkla ASA. Bakers har 13 bakerier i Sør-Norge og leverer i hovedsak til ICA og Norgesgruppen. Gomanbakeriene eies av Coop og har sju bakerier i Norge. Gomanbakeriene leverer brød og bakervarer til 60 prosent av Coops bakerier. Bakerikjeden Mesterbakeren eies av Stormøllen AS som igjen er eid av Felleskjøpet og stiftelsen Fritt Ord. Mesterbakeren har 8 større bakerier i hele Norge, og leverer i hovedsak til Rema sine butikker. Medlemskjeden Din Baker består av om lag 80 bakerbedrifter i hele Norge, de fleste med både produksjon og utsalg.

2.3 Stor regional spredning

På linje med matindustrien generelt er bakervarebransjens aktivitet spredt ut over hele landet. Tabell 2.2 viser antall sysselsatte fylkesvis, og i prosent av antall sysselsatte i industrien i fylket og i prosent av antall sysselsatte i bakervarebransjen totalt sett.

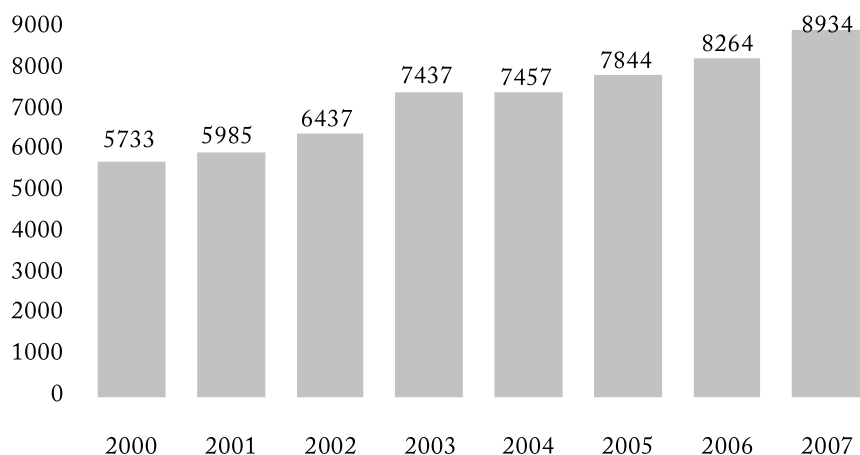
Tabell 2.2 Fylkesvis sysselsetting (2006) i antall og prosent

	Antall sysselsatte	% av industrisyssel- satte i fylket	% av sysselsatte i bakervarebran- sjen
Østfold	533	2,9 %	7 %
Akershus	398	2,5 %	5 %
Oslo	1 208	5,1 %	15 %
Hedmark	322	3,3 %	4 %
Oppland	344	3,7 %	4 %
Buskerud	423	2,6 %	5 %
Vestfold	447	3,3 %	6 %
Telemark	200	1,8 %	3 %
Aust-Agder	159	2,7 %	2 %
Vest-Agder	334	3,0 %	4 %
Rogaland	834	2,7 %	11 %
Hordaland	660	2,4 %	8 %
Sogn og Fjordane	170	2,2 %	2 %
Møre og Romsdal	520	2,4 %	7 %
Sør-Trøndelag	451	3,6 %	6 %
Nord-Trøndelag	268	3,9 %	3 %
Nordland	270	2,9 %	3 %
Troms	215	5,5 %	3 %
Finnmark	133	6,7 %	2 %

Kilde: SSB (2008)

2.4 Økende produksjonsverdi og høyere priser

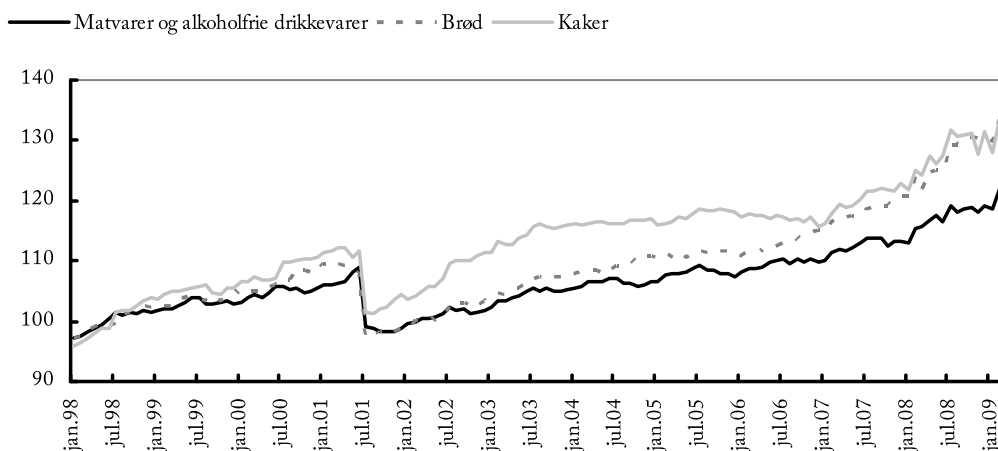
Figur 2.3 viser utviklingen i produksjonsverdien i bakervarebransjen i årene 2000–2007 i millioner kroner (SSB, 2009).



Figur 2.3 Produksjonsverdi i bakervarebransjen 2000–2007

Produksjonsverdien har økt med 2,5 mrd. kroner eller 56 prosent i perioden, noe som gir en gjennomsnittlig årlig økning på 7,7 prosent. Dette er betydelig høyere enn i matindustrien generelt, der den gjennomsnittlige årlige økningen har vært på 4,5 prosent.

Figur 2.4 viser prisutviklingen på bakervarer (brød og kaker) sammenlignet med prisutviklingen for matvarer og alkoholfrie drikkevarer totalt sett (NILF, 2009).



Figur 2.4 Prisutvikling på brød og kaker sammenlignet med matvarer generelt

I figuren er gjennomsnittet for 1998 = 100. Det store bruddet i kurven skyldes mva-reformen i 2001, der matvarer fikk redusert mva-sats. Ellers ser vi at brød og kaker har økt jevnt raskere i pris enn matvarer og drikkevarer generelt.

2.5 Stabilt forbruksmønster

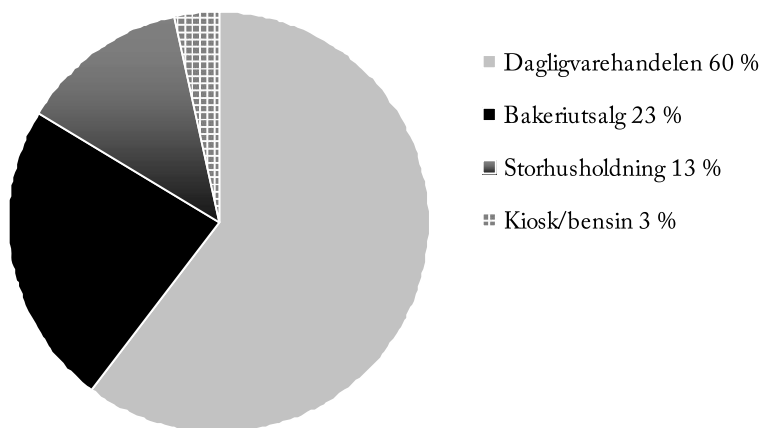
Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) gjennomførte i 2008 en studie av norske brød- og kornvaner (Bugge m.fl., 2008) på oppdrag fra Opplysningskontoret for brød og korn. For en fullstendig oversikt over forbruksvanene viser vi til denne rapporten.

Et hovedfunn i rapporten er at på tross av de siste årenes debatter om brødet sunnhet så har forbruksvanene i det store og hele holdt seg veldig stabile. Åtte av ti nordmenn spiser fortsatt brød til frokost og lunsj, og nesten ingen spiser brød til middag. Forfatterne skriver at brødet har «høy kulturell verdi», ni av ti i undersøkelsen mente brødmat smakte godt, og seks av ti mente matpakke var en god vane og noe de likte. Åtte av ti mener at brød er sunn mat.

Et spesielt trekk ved nordmenns brødvane er høyt inntak av grovt brød, både på hverdagene og i helgene. Brødets grovhet har blitt viktigere for forbrukerne, muligens som følge av kostholdsdebattene.

Forfatterne av rapporten tror at forbruksvanene vil endre seg noe framover. Økt miljøbevissthet forventes å gi høyere etterspørsel etter økologiske og lokalt produserte bakervarer, og økt helsebevissthet forventes å gi større tilbud av grove bakervarer, spesielt i storhusholdning og i «på farten»-markedet

Figur 2.5 viser omsetningen av bakervarer fordelt på salgskanaler (Flesland, 2008).



Figur 2.5 Omsetning av bakervarer fordelt på salgskanaler, i verdi, %-vis fordeling.

Dagligvarehandelen er den klart viktigste salgskanalen for bakervarer, med over 60 prosent av omsetningen målt i kroner. Etter dagligvarehandelen kommer bakeriutsalg, fulgt av storhusholdning. Kiosker og bensinstasjoner har en svært liten andel av omsetningen. Den prosentvise fordelingen har vært stabil med bare små endringer de siste fem årene.

Tabell 2.3 viser utviklingen i omsetningen av bakervarer fordelt på ulike kategorier i perioden 2002–2006.

Tabell 2.3 Utvikling i omsetningen av bakervarer fordelt på kategorier, i mill. kroner

	2002	2003	2004	2005	2006	Gjennomsnittlig vekst 02-06
Ferske brødvarer	3 254	3 213	3 351	3 686	3 913	+ 4 %
Ferske hvetevarer	909	885	854	932	997	+ 2 %
Ferske kaker	617	626	646	716	802	+ 5 %
Sum ferske bakervarer	4 779	4 723	4 851	5 334	5 712	+ 3 %
Fryste kaker	295	302	319	394	509	+ 11 %
Bake-off	678	833	871	866	931	+ 7 %
Fastfood bakervarer	514	534	518	554	574	+ 2 %
Sum fryste kaker, bakeoff, fastfood	1 487	1 669	1 708	1 814	2 014	+ 6 %
Langtidsholdbare kaker	289	302	331	343	265	- 2 %
Langtidsholdbart hardt brød	723	767	817	810	891	+ 4 %
Langtidsholdbare brødvarer	366	382	410	412	408	+ 2 %
Sum langtidsholdbare	1 378	1 451	1 558	1 565	1 664	+ 2 %
Sum bakervarer	7 644	7 844	8 117	8 713	9 390	+ 4 %

Kilde: Flemland markedsinformasjoner (2008)

Veksten har vært forholdsvis jevn fra kategori til kategori. Fryste kaker har hatt en spesielt høy vekst, men dette var fra et lavt nivå. Bake-off har også hatt en høyere vekst enn gjennomsnittet.

2.6 Middels investeringsnivå og innovasjonsgrad

Tabell 2.4 gir en oversikt over bruttoinvesteringer i prosent av produksjonsverdi for matindustrien og bakervarebransjen i 1995 og 2000–2007.

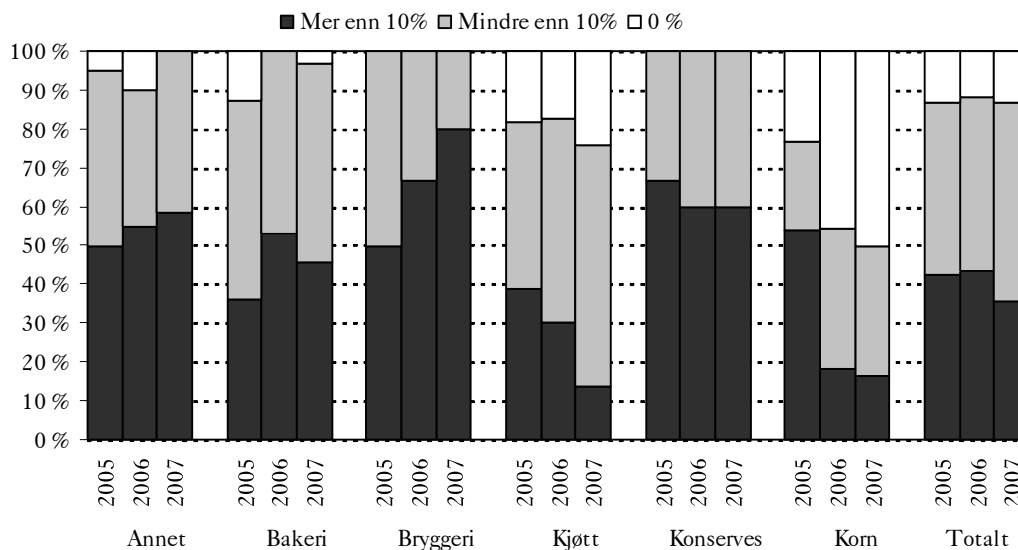
Tabell 2.4 Bruttoinvesteringer i prosent av produksjonsverdi

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Matindustrien	3,1	3,3	3,4	3,3	2,8	2,5	2,1	2,5	2,8
Bakervarebransjen	4,2	3,7	3,9	5,1	3,9	3,6	1,4	3,4	3,0

Kilde: SSB (2009)

De siste årene har investeringsnivået i norsk matindustri målt som bruttoinvesteringer i prosent av produksjonsverdi ligget på mellom 2,1 og 3,3 prosent. I bakervarebransjen har investeringsnivået jevnt ligget over dette, med et unntak av i 2005 da investeringene var lave i bakervarebransjen.

NHO mat og drikke og NILF gjennomfører årlig en konjunkturundersøkelse for norsk matindustri. Bakervarebransjen deltar i denne undersøkelsen, som inneholder et spørsmål om hvor stor andel av omsetningen som kommer fra produkter lansert de siste tre årene. På grunn av forholdsvis små utvalg for de ulike bransjene må resultatene tolkes med forsiktighet. Figur 2.6 viser resultatene for de ulike bransjene i norsk matsektor i perioden 2004–2007 (Nordlund, 2008).

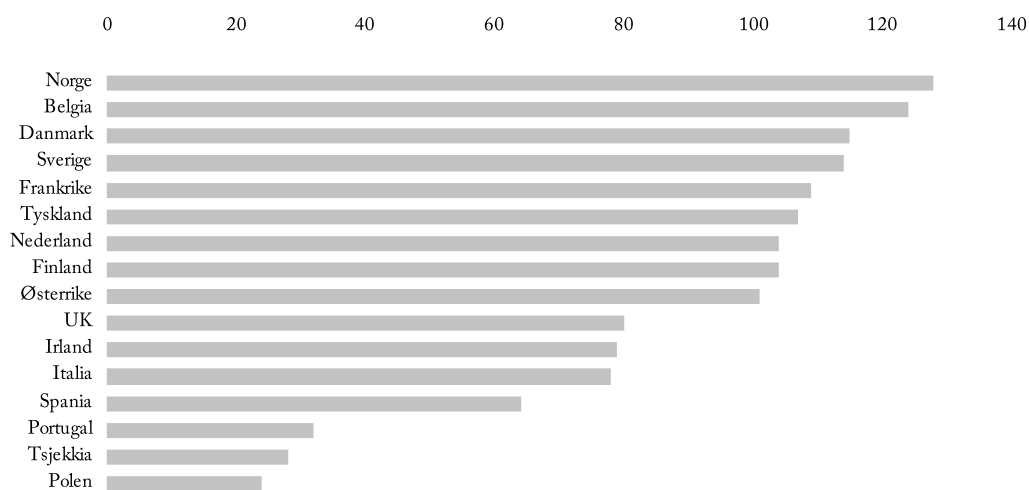


Figur 2.6 Andel av omsetning fra produkter lansert siste tre år

De siste årene har 35–50 prosent av bakeribedriftene svart at mer enn 10 prosent av omsetningen deres kommer fra produkter lansert de siste tre årene. Resten av bedriftene har svart mindre enn 10 prosent, og noen få har svart at de ikke har omsetning som kommer fra nylanserte produkter. Sammenlignet med andre sektorer i matindustrien ligger bakeri foran kjøttbransjen og kornbransjen men bak bryggeribransjen og konservesbransjen. Totalt sett ligger bakervarebransjen nær snittet for matindustrien når det gjelder innovasjon.

2.7 Høye lønnskostnader i Norge, stabil utvikling i bakervarebransjen

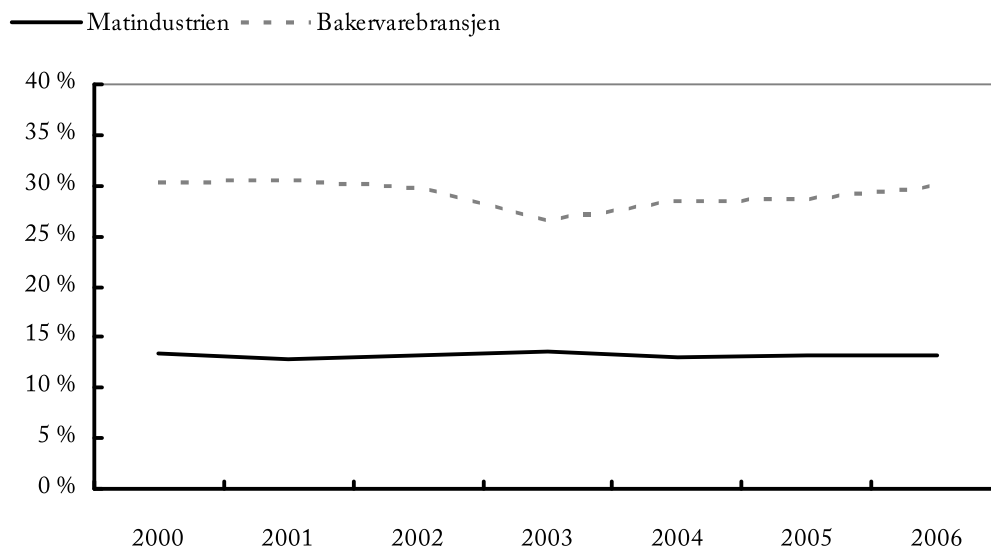
Figur 2.7 viser timelønnskostnadene for alle ansatte (funksjonærer og industriarbeidere) i industrien i Norge og de viktigste handelspartnerne (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2009).



Figur 2.7 Timelønnskostnader for industriansatte i Norge og handelspartnere i 2008

I figuren er gjennomsnittet for handelspartnerne til Norge = 100, noe som betyr at timelønnskostnadene i norsk industri var 25 prosent høyere enn for handelspartnerne i gjennomsnitt.

Figur 2.8 viser utviklingen i lønnskostnadenes andel av produksjonsverdien for matindustrien og bakervarebransjen i årene 2000–2007.

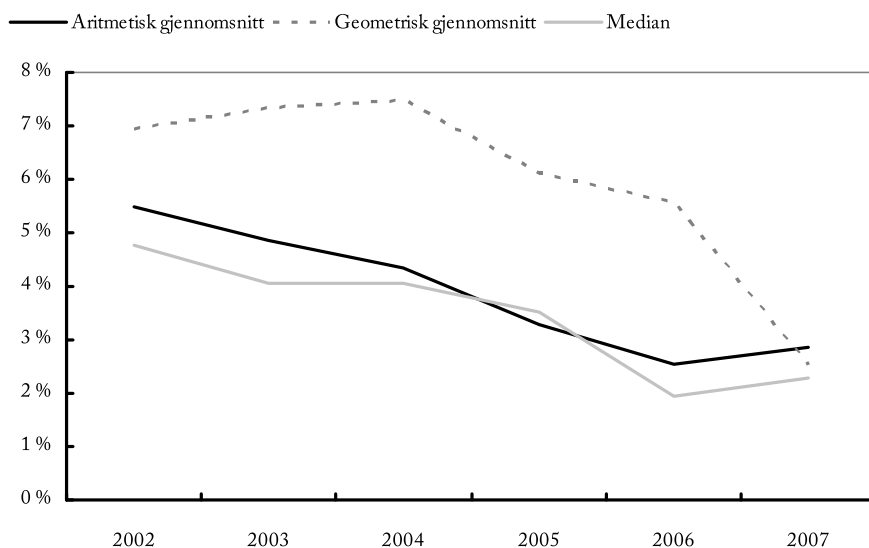


Figur 2.8 Lønnskostnadenes andel av produksjonsverdien

Målt i andel av produksjonsverdien har lønnskostnadene vært stabile både for bakervarebransjen og for matindustrien totalt sett. Dette har ikke vært tilfelle for alle bransjer i matindustrien, innen meieriproduksjon har lønnskostnadene økt fra 13 til 16 prosent av produksjonsverdien i samme periode og innen konserverindustrien har lønnskostnadene økt fra 15 prosent til 18 prosent. Noen bransjer har hatt en nedgang, dette gjelder fiskevarebransjen og drikkevarebransjen.

2.8 Synkende marginer i bransjen

For å vurdere utviklingen i lønnsomheten i bransjen har vi hentet inn regnskapstall for et utvalg bakervarebedrifter fra Brønnøysundregistrene. Totalt har vi hentet inn tall for driftsmargin for et tilfeldig utvalg på 109 bedrifter, altså om lag ¼ av bedriftene i bransjen. Undersøkelsen blir ikke helt representativ fordi den er basert på et utvalg og fordi det er i hovedsak kun aksjeselskaper med i utvalget. Vi tror likevel at resultatene er representative nok til å vise trenden i utviklingen, selv om resultatene bør tolkes med forsiktighet. Figur 2.9 viser utviklingen i driftsmargin for utvalget i perioden 2002 til 2007.



Figur 2.9 Lønnsomhetsutvikling for et utvalg bedrifter i bakervarebransjen

Vi har regnet ut både aritmetisk og geometrisk gjennomsnitt. I det geometriske gjennomsnittet tas det hensyn til størrelsen på omsetning/driftsresultat, mens i det aritmetiske gjennomsnittet teller alle bedriftene i utvalget likt. Nivåforskjellen skyldes at de store bedriftene har hatt bedre driftsmarginer enn de små. Dette endret seg i 2007, der resultatene var forholdsvis like. Grunnen til dette er at en stor bedrift i utvalget gikk fra gode resultater i 2002–2006 til et underskudd i 2007.

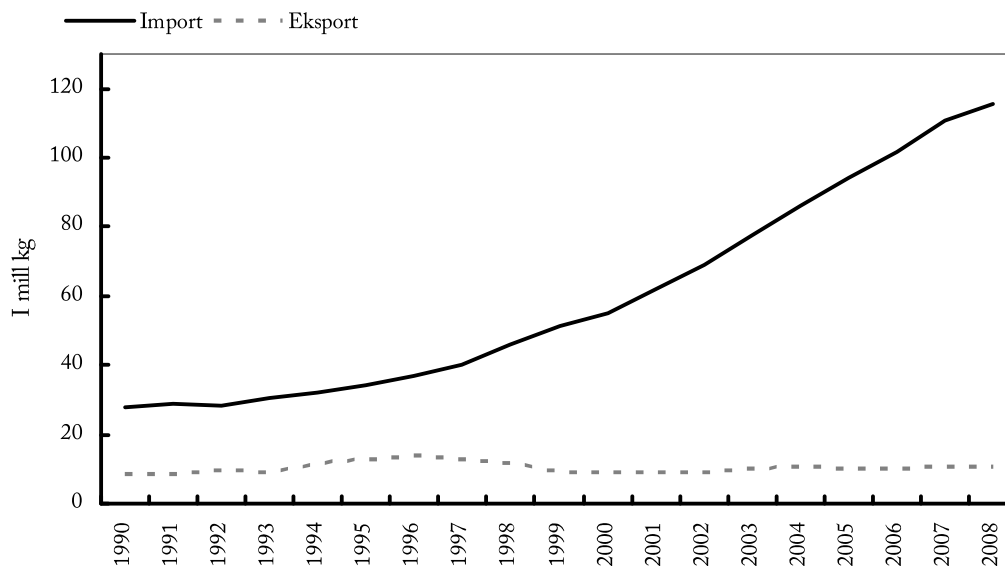
Selv om nivåene er noe forskjellige avhengig av beregningsmåte er trenden lik. I alle fall fra og med 2005 har lønnsomheten i bransjen utviklet seg negativt. I 2007 var driftsmarginen nede på under 3 prosent, noe som må betegnes som noe lavt sammenlignet med øvrig industri. Driftsmarginen i norsk matindustri totalt sett har i samme periode ligget på mellom 4 og 5 prosent, mens driftsmarginen i norsk industri har økt fra 3 prosent i 2002 til 6,5 prosent i 2007 (SSB, 2008).

En omfattende regnskapsanalyse i bransjebladet Baker og konditor (Kleppe, 2008) viser den samme trenden med svakere resultater i 2007 enn i 2006. I følge analysen var totalt samlet årsresultat før skatt for bransjen 229 mill. kroner i 2006 og 146 mill. kroner i 2007. Omsetningen i utvalget økte fra 7,9 til 8,2 mill. kroner fra 2006 til 2007, noe som betyr at årsresultatet i prosent av driftsinntekter gikk ned fra 2,9 til 1,8 prosent.

2.9 Stor økning i importen av bakervarer

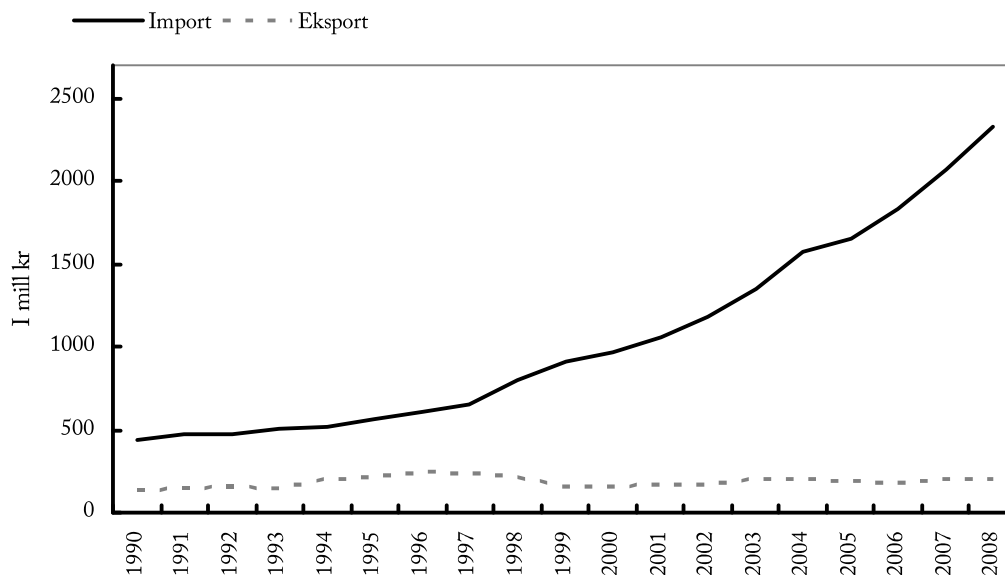
I 2008 ble det importert om lag 116 mill. kg bakervarer¹ til en verdi av 2 330 mill. kroner. I samme år ble det eksportert 10,6 mill. kg. til en verdi av 204 mill. kr. I figur 2.10 ser vi den årlige utviklingen av import og eksport målt i tonn for perioden 1990–2008. Ser man perioden under ett har importen økt med 319 prosent, mens eksporten har økt med 27 prosent (i kg).

¹ Se vedlegg 1 for definisjonen av bakervarer



Figur 2.10 Import og eksport av bakervarer i volum. 1990–2008

Figur 2.11 viser den årlige utviklingen av import og eksport målt i mill. kr. for perioden 1990–2008. Sett under ett har importen økt med 436 prosent, mens eksporten har økt med 53 prosent.



Figur 2.11 Import og eksport av bakervarer i verdi, 1990–2008

Vi har gruppert bakervarene inn i 15 ulike kategorier, basert på nummer i tolltariffen.

Tabell 2.5 viser importverdien for utvalgte år, samt prosentvis endring av verdien for perioden 2000–2008.² Av tabellen kan man se at kategorien «brød m.m.»³ hadde størst importverdi i 2008 på 874,1 mill. kr. Ser man på den prosentvise verdiendringen fra 2000 til 2008 (blant de kategoriene med en importverdi på over 100 mill. kr.), har veksten vært størst for kategorien «blandinger»⁴, med en økning på 492 prosent.

Tabell 2.5 Import av bakervarer fordelt på ulike kategorier, 2000 til 2008

Kategorier av bakervarer	1990	1995	2000	2005	2007	2008	%- vis endring 2000-2008
Andre kaker	49,4	47,9	80,1	185,3	224,2	220,7	175
Andre kjeks	14,4	17,7	19,6	43,1	47,4	44,9	129
Annet bakverk	116,6	232,4	231,5	130,3	139,0	160,6	-31
Brød m.m.	0,0	0,0	218,2	575,6	763,7	874,1	301
Blandinger	9,0	17,6	44,6	179,8	227,3	264,0	492
Flatbrød	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6	0,7	4607
Honningkake	0,6	0,2	0,3	0,6	0,7	0,9	210
Kavring/ristet brød og lignende	23,5	19,9	27,1	25,3	28,2	29,7	9
Knekkebrød	63,0	62,6	72,8	94,3	121,6	155,0	113
Pizza bunn	27,4	6,2	3,1	10,2	8,2	8,0	159
Pizza m/pølse	4,4	6,7	32,7	107,6	130,0	154,6	373
Pizza u/pølse	1,1	0,2	4,5	31,4	37,8	39,4	782
Søte kjeks og smakaker	89,2	119,3	193,9	226,2	282,3	317,6	64
Vafler og vaffelkjeks	30,8	29,6	33,5	38,8	57,5	56,6	69
Wienerbrød	5,3	4,3	8,2	1,0	4,7	3,4	-58
Totalt bakervarer	434,8	564,6	970,0	1 649,7	2 073,1	2 330,1	140

Ser vi på *eksporten* av bakervarer stod «*annet bakverk*» for 32 prosent av eksportverdien i 2008. Siden 1990 har denne andelen variert fra 23 prosent til 39 prosent, mens gjennomsnittet for hele perioden har ligget på 30 prosent.⁵ Størst prosentvise vekst i eksportverdien har det vært på kategoriene «*blandinger*» (2 798 %), «*andre kjeks*» (988 %) og «*pizza m/pølse*» (511 %). I 2008 stod de tre nevnte kategoriene for 29 prosent av eksportverdien av bakervarer.

² T.o.m. 1995 inngikk kategoriene «annet bakverk» og «brød m.m.» i kategorien «annet bakverk»

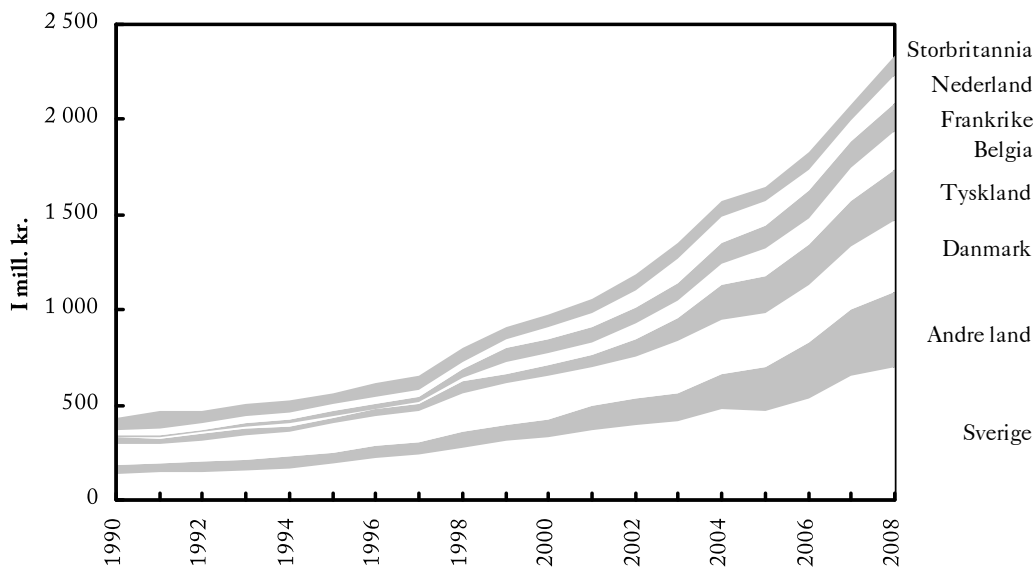
³ Vedlegg 2 viser et utvalg av produkter som har blitt tariffert i løpet av 2008 under kategorien «brød m.m.». OBS: Utvalget av produkter som er oppført i TASS omfatter kun et lite utvalg av alle de varer som blir importert på tollnummeret.

⁴ Vedlegg 3 viser et utvalg av produkter som har blitt tariffert i løpet av 2008 under kategorien «blandinger»

⁵ Vedlegg 4 viser et utvalg av produkter som har blitt tariffert i løpet av 2008 under kategorien «annet bakverk»

2.9.1 Mye av importen kommer fra Sverige, Danmark og Tyskland

Hovedvekten av de importerte bakervarene i 2008 (målt i importverdi) kom fra Sverige. I alt stod Sverige for 31 prosent av importverdien på bakervarer. Sverige har i hele perioden fra 1990 til 2008 vært det landet som har eksportert mest bakervarer til Norge målt i kr), etterfulgt av Danmark. Figur 2.12 viser importverdien av bakervarer for utvalgte land og utvalgte år



Figur 2.12 Import av bakervarer fra de største eksportlandene, 1990–2008

Det som importeres fra Sverige domineres i dag av varer i kategoriene «brød m.m.» og «søte kjeks og småkaker». Til sammen stod disse to kategoriene for 41 prosent av importen fra Sverige i 2008. Til sammenlikning utgjorde de to kategoriene 20 prosent av importverdien av bakervarer i 1990 og 32 prosent av importverdien i 2000.

2.9.2 Bakervarer har størst importøkning av RÅK-varene

RÅK-varer er varer som inngår i ordningene for råvarepriskompensasjon/råvareprisutjevning. Handelen med slike varer mellom Norge og EU er regulert i protokoll 3 i EØS-avtalen. Utgangspunktet er at man skal utjevne for forskjeller i råvarepris ved hjelp av toll og eksportstøtte, men at det forøvrig skal legges opp til full konkurranse i bearbeidingsleddet. Bakervarer inngår i RÅK-ordningen. Tabell 2.6 viser utviklingen i importen for de største varekategoriene innen RÅK.

Tabell 2.6 Utvikling i importen av RAK-varer, fire største kategorier, 1995–2008

Kategori	1995	2000	2005	2006	2007	2008	%-vis endring 2000-2008
Bakervarer	564,6	970,0	1 649,7	1 832,5	2 073,1	2 330,1	140 %
Sjokolade, sukkervarer med kakao m.m.	499,0	586,8	837,9	893,5	952,9	1 025,8	75 %
Pastiller, drops, sukkervarer	406,5	447,7	477,3	513,1	504,1	505,6	13 %
Tilberedte næringsmidler ellers	393,2	512,3	646,9	796,6	1 044,1	776,7	52 %
Total RAK-import	2 543,6	3 470,0	4 813,8	5 351,3	6 020,5	6 787,7	96 %

Kilde: SSB (2009)

Bakervarer har hatt den klart største importøkningen av de store varekategoriene innen RÅK. Eksklusive bakervarer har RÅK-importen økt med 78 prosent fra 2000–2008. Importen av bakervarer har dermed hatt nesten dobbelt så stor økning i perioden.

2.9.3 Hjemmemarkedsandelen har gått nedover

Hjemmemarkedsandelen er et tall for hvor stor del av totalmarkedet som norsk bakervarebransje dekker. Totalmarkedet er definert som produksjon minus eksport pluss import (i verdi). Tabell 2.7 viser hjemmemarkedsandelen for matvarer totalt og for bakervarer.

Tabell 2.7 Hjemmemarkedsandel for matvarer totalt og for bakervarer, 2000–2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Matindustrien totalt	86,9	86,9	87,8	87,3	86,7	86,4	85,3	84,2
Bakervarer	85,2	84,6	84,1	84,3	82,2	82,3	81,5	80,8

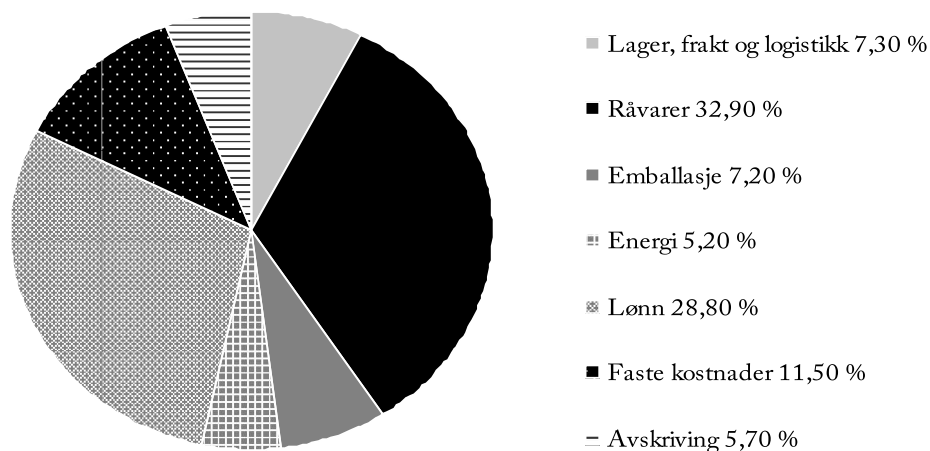
Kilde: SSB (2009)

Som det går fram av tabellen har hjemmemarkedsandelen for bakervarer sunket jevnt siden 2000, og noe mer enn matindustrien i samme periode. Dette kommer som en følge av at importen av bakervarer har økt forholdsvis mer enn produksjonsverdien i perioden. Selv om importen har økt betydelig i perioden 2000–2007 har likevel ikke hjemmemarkedsandelen gått ned med mer enn 4,4 prosentpoeng.

3 Politiske rammevilkår for korn og mel

3.1 Mel en stor kostnad for bakervarebransjen

NILF og aktørene i bakervarebransjen gjennomførte i 2000 et større prosjekt der man blant annet så på kostnadsstrukturen i bakervarebransjen (Mjelde m.fl., 2001). Figur 3.1 viser kostnadsfordelingen eksklusiv fortjeneste. Fortjenesten var gjennomsnittlig på 25 prosent i 1999.



Figur 3.1 Kostnadselementer i verdikjeden

Som det går fram av figuren utgjorde råvarekostnadene ca. 1/3 av kostnadene i produksjon av bakervarer. Innenfor råvarer er mel den klart største kostnadsposten.

I følge Flesland (2008) kjøpte norsk bakervarebransje og matindustri om lag 243 000 tonn mel i 2007. Dersom melprisen øker med 10 øre i gjennomsnitt vil dermed kostnadene for bakerne og industrien øke med 24,3 mill. kroner i året. Om bakervarebransjen og industrien vil greie å øke inntektene tilsvarende blir så et spørsmål om forhandlinger med neste ledd.

Selv om mel er en stor kostnad for bakervarebransjen utgjør kostnaden for mel en forholdsvis liten del av den totale kostnaden for et brød kjøpt i butikken. Et brød på 750 gram kan inneholde 400 gram mel, noe som utgjør en kostnad på mellom 2 og 3 kroner per brød. Sett opp mot en typisk utsalgspris på 15–30 kroner blir melkostnaden ikke spesielt stor. På den andre side utgjør 2–3 kroner en svært stor andel av prisen på de billigste brødene til mellom 5 og 10 kroner.

3.2 Markedsordningen for korn

Korn- og kraftfôrpolitikken er viktig for den geografiske produksjonsfordelingen i norsk jordbruk, og påvirker prisforholdet mellom grovfôr og kraftfôr. Korn står dess-

uten i en særstilling som jordbruksprodukt ut fra at det både er sluttprodukt (matkorn) og mellomprodukt for andre jordbruksproduksjoner (kraftfôr), jf. St.meld.nr.19 (1999–2000). I dette notatet vil vi fokusere på de deler av korn- og kraftfôrpolitikken som er relevant for verdikjeden for matkornet, det vil si fra produksjon av matkorn via matmel til bakervarer. Fra 1. juli 2001 ble det innført en ny markedsordning for korn. Den ble som de øvrige markedsordningene basert på målpriser fastsatt i jordbruksavtalen, markedsregulering i henhold til omsetningsloven, frakttilskudd og med samvirkeselskapet Norske Felleskjøp som markedsregulator.

3.2.1 Målpriser og markedsregulering

Målprisene skal være priser jordbruket reelt sett skal kunne oppnå ut fra balanserte markedsforhold, det fastsatte importvernet og de markedsreguleringsmuligheter som er til disposisjon. Målprisene for korn er produsentpris på korn av basis kvalitet levert til mottaksanleggene ved Oslofjorden. Norske Felleskjøp (NFK) er markedsregulator og skal gjennom løpende prisnoteringer og markedsregulerende tiltak søke å oppnå målprisen som gjennomsnitt for året. NFK skal sørge for at gjennomsnittsprisene på noteringsvarene for avtaleåret holdes på eller under de avtalte målprisene, som utgjør et pristak innenfor rammene av importvernet. Dersom prisuttaket viser seg å bli større kan avtalepartene avtale en styringspris for påfølgende avtaleår som ligger tilsvarende under målprisen. NFK har mottaks- og forsyningsplikt på norsk korn og skal regulere markedet på vegne av hele bransjen. Rettigheter og plikter for markedsregulator forutsettes å oppveie hverandre slik at rollen som markedsregulator ikke skal gi konkurransefordeler fremfor andre aktører i kornbransjen.

Markedsordningen for korn ble altså lagt om i samme retning som de øvrige markedsordningene i jordbruket. Dette skulle gi mer dynamikk og konkurranse i kornmarkedet og en mer rasjonell kornstrøm enn den forrige ordningen med statlig kjøpeplikt til garanterte priser.

Målprisen på norsk matkorn ble økt med 3 øre per kg i Jordbruksoppgjøret i 2007. I jordbruksoppgjøret 2008 ble målprisene for matkorn økt med 20 øre per kg med virkning fra 1. juli 2008. Målprisen ble ytterligere økt med 13 øre per kg med virkning fra 1. juli 2009 etter justeringsforhandlinger i januar 2009.

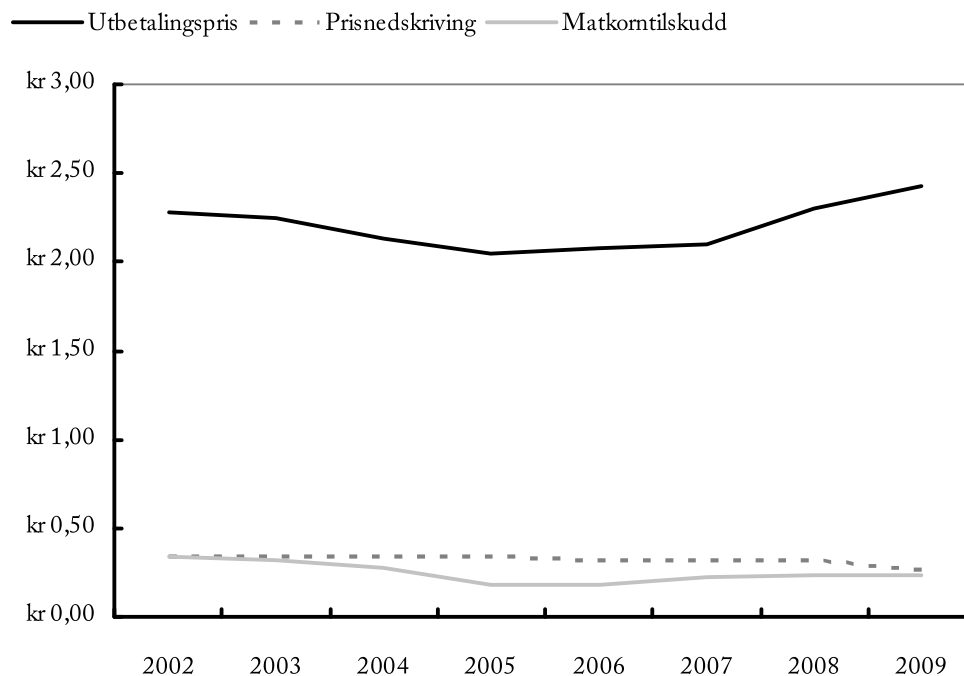
3.2.2 Tilskudd i markedsordningen for korn

Nedenfor er tilskuddsordningene i markedsordningen for korn gjennomgått. Formålet med pristilskudd er generelt sett å øke inntekter, redusere kostnader og utjevne distriktsforskjeller i produksjon og omsetning av jordbruksprodukter i tråd med de målsetninger Stortinget har fastsatt. Etter jordbruksoppgjøret i 2008 har prisene på verdensmarkedet falt markant og er nå tilbake om lag på nivået før de store økningene startet i september 2007. Denne utviklingen innebærer at råvarekostnaden på norsk matkorn og matmel har økt betydelig det siste året, mens våre handelspartnere sannsynlig nå er nede på et prisnivå tilsvarende nivået før de kraftige prisøkningene internasjonalt i starten av 2007. Som vi ser av omtalen under har ikke utviklingen i prisnedskrivningstilskuddene oppveid dette, snarere tvert i mot.

Prisnedskrivningstilskudd

For å redusere kostnadene i verdikjeden for matmel og kraftfôr skrives prisen på alt korn (uavhengig av om det anvendes til fôr eller mat) ned. Prisnedskrivningstilskuddet skal også bidra til den geografiske produksjonsfordelingen i norsk landbruk. Slik ønsker man å unngå hjemmemaling av korn til fôr i områder hvor det er utbredt korndyrking. Prisnedskrivningstilskuddet ytes til kornkjøper ved kjøp av korn fra produsent.

Prisnedskrivingsbeløpet for korn ble i jordbruksoppgjøret 2007 videreført uendret med 31,8 øre per kg, mens det ble redusert med 6 øre til 25,8 øre per kg ved jordbruksoppgjøret i 2008. Figur 3.2 viser utvikling i utbetalingspris til produsent (Budsjettnemnda for jordbruket, 2008), prisnedskrivningstilskudd korn og matkorntilskudd i perioden 2002 til 2009.



Figur 3.2 Utvikling i hvetepris, prisnedskrivningstilskudd og matkorntilskudd

Matkorntilskudd

Formålet med matkorntilskuddet er å bidra til reduserte priser på matkorn og matmel til matindustrien og forbrukerne. Det blir betalt matkorntilskudd til virksomheter som anvender korn til produksjon av matmel, gryn eller andre cerealprodukter beregnet på innenlandsk forbruk. Matkorntilskuddet utbetales til matmelmøllene. Matkorntilskuddet kommer i tillegg til prisnedskrivningstilskuddet nevnt over og utbetales både på norsk og importert matkorn. Det forutsettes at myndighetene og møllene bidrar til at økninger i prisnedskrivningstilskuddet på norsk korn og matkorntilskuddet kommer bakervarebransjen til gode.

Matkorntilskuddet ble innført i forbindelse med endring av importregime for korn i 1995. Før 1995 hadde Statens Kornforretning monopol på import av korn. Både norsk og importert korn inngikk også da som råvare i matmelproduksjonen. Den relativt lave prisen på importert vare bidro til at matmelprisen ble liggende på et relativt lavt nivå. Da importmonopolet ble opphevet i 1995 ble det innført toll på importert korn. Tollen ble fastsatt slik at prisen på importert vare ble noe høyere enn norsk vare. Uten noe tiltak ville dette resultere i at prisen på matmelet ville øke. Myndighetenes intensjon ved overgang til nytt importregime var at matmelprisen ikke skulle øke, og det ble derfor innført et matkorntilskudd som i prinsippet var en tilbakebetaling av innbetalt toll. Fra 1. januar 2006 er matkorntilskuddet fastsatt i jordbruksavtalen uavhengig av beregnede tollinntekter.

En justering av matkorntilskuddet kan brukes for å motvirke svekket konkurransekraft for matmellemøllene og spesielt bakeribransjen ved økninger i matkornprisen. Matkorntilskuddet ble økt med 3 øre til 23,2 øre per kg for å kompensere for økningen i målpris i jordbruksoppgjøret i 2007. Målprisendringene i Jordbruksavtalen medførte derfor ikke endret råvarekostnad for matmellemøllene dette året (SLF, 2008a). I jordbruksoppgjøret i 2008 ble matkorntilskuddet holdt uendret med 23,2 øre per kg. Matkorntilskuddet ble altså ikke økt til tross for en betydelig økning i kornprisen. Årsaken var sannsynligvis de ekstremt høye råvareprisene på verdensmarkedet.

Frakttilskudd

Formålet med tilskudd til mellomfrakt av korn er å utjevne regionale råvareprisforskjeller til mel- og kraftfôrindustrien, ved å gi tilskudd til frakt og håndtering fram til forbrukerstedene. Fraktordningene er, i tillegg til prisnedskrivningen av korn, et grunnleggende virkemiddel i korn- og kraftfôrpolitikken som skal bidra til å opprettholde den regionale produksjonsfordelingen.

Det ytes frakttilskudd for transport av korn fra overskudds- til underskuddsområdet. Det ytes også frakttilskudd for frakt av matkorn fra mottaksanlegg i innlandet til produksjonsanlegg for matmel i overskuddsområdet. Økende fraktkostnader og reduserte tilskuddsatser har de senere årene bidratt til høyere råvarepriser i underskuddsområdene for korn enn i overskuddsområdet. Ved jordbruksoppgjøret 2008 ble satsene for frakt av korn fra overskudd til underskuddsområder økt. (SLF, 2008c).

3.3 Importvernet for korn og mel

3.3.1 Innledning

Generelle tollnedsettelse under målprissystemet skal innrømmes dersom noteringspris i to påfølgende uker ligger over øvre prisgrense i henhold til jordbruksavtalen. Øvre prisgrense for korn er til enhver tid definert som målpris + 10 prosent. Generelle tollnedsettelse kan også innrømmes for å holde noteringsprisen som gjennomsnitt for året på nivå med målpris, for å hindre alvorlige markedsforstyrrelser, eller i perioden utenom målprisperioden. Det vises i denne sammenheng til Forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer.

Det kan gis tollnedsettelse for å sikre korn-, mel- og kraftfôrpriser i samsvar med jordbruksoppgjørets forutsetninger. Tollnedsettelse gis likevel slik at norskproduert korn og oljefrø sikres muligheter for avsetning til de målpriser som er fastlagt i jordbruksoppgjøret. SLF er tillagt ansvaret med å administrere importvernet for landbruksvarer. Importvernet kan deles i to regimer hhv det generelle importvernet og importvernet for bearbejdede jordbruksvarer (RÅK-varer).

3.3.2 Nærmere om importvernet for korn

Kraftfôr- og matmelindustrien er avhengig av å supplere med import av korn og andre råvarer. Volum og kvalitet på det som må importeres avhenger av størrelsen og kvaliteten på den norske avlingen. Størrelsen på tollkvotene fastsettes av SLF på bakgrunn av prognoser fra markedsregulator over norsk produksjon og forbruk, og fordeles ved auksjon. Det tas hensyn til forventet import fra minst utvikla land (MUL). I henhold til forskrift 27. juni 2002 nr. 826 om sikkerhetsmekanisme og overvåkningsordning ved import av korn, mel og kraftfôr fra minst utviklede land (MUL) gis det toll- og kvotefri

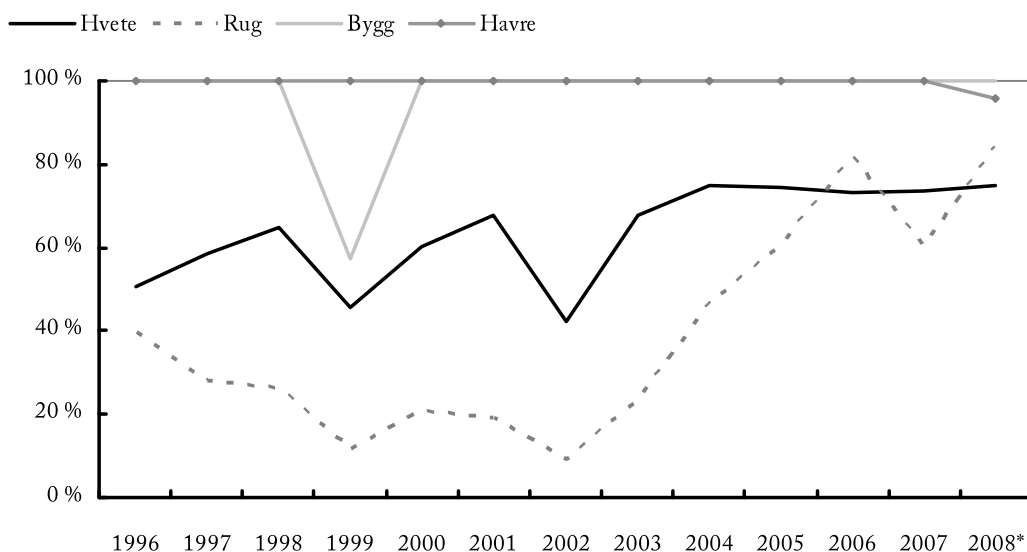
import fra MUL-land. Det gis også tollfritak for import fra MUL-land innenfor ordinære kvoter etter denne bestemmelsen. Det fastsettes egne kvoter på matkorn og på karbohydratråvarer til kraftfôrproduksjon. Tollsatsen fastsettes av SLF på bakgrunn av differansen mellom norsk pris og verdensmarkedspris. Tollnivået skal på fastsettelsestidspunktet beregnes med sikte på at prisen inkludert toll på importvaren skal opp mot avledet norsk målpris. Det fastsettes en felles kvote for alle typer matkorn og en felles kvote for råvarer til kraftfôr. Det blir fastsatt egne tollsatser for hvert enkelt vareslag som inngår i kvoten (SLF, 2008a). Gjennomsnittlig auksjonspris har vært 1 øre per kg i følge SLF (SLF, 2008a). Dette innebærer at konkurransen om kvotene er liten og at de to møllene i all hovedsak fordeler kvantumet seg i mellom slik at begge får dekket sitt behov for supplering.

De ordinære kvotetildelingstidspunktene er medio august, ultimo november og primo mai. Statens landbruksforvaltning fastsetter tollsatsene for importkvotene for 3 måneder av gangen. Tollsatsene kan bare endres med virkning fra 1. september, 1. desember, 1. mars og 1. juni. Dette er bestemmelser som møllene må ta hensyn til ved sine innkjøp fra verdensmarkedet og som kan begrense muligheten for strategisk tilpassing fra deres side. For import av matkorn, oljefrø og andre råvarer til kraftfôr med preferanse fra GSP-land (General System of Preferences) gis 10 prosent tollreduksjon på tollsats innenfor kvotene.

Tollnedsettelse gjennomføres ved at Statens landbruksforvaltning fastsetter en ekstrakvote. Ekstrakvoten tildeles ved auksjon utenom de ordinære tildelingstidspunkter. Bunden toll i WTO på mathvete (korn) er 2,13. Tollkvoter som auksjoneres ut gjelder matkorn og ikke matmel.

3.3.3 Faktisk importbehov av matkorn

Det har vært litt ulike oppfatninger de senere år rundt hvilke kornkvaliteter som må importeres for å få en tilfredsstillende bakekvalitet på mel basert på en blanding av norsk og importert hvete. Hva som må importeres varierer med hvordan den norske kornavlingen er, både i forhold til kvalitet og mengde. Figur 3.3 viser den norskproduserte andelen av korn i perioden 1996–2008. (SLF, 2008a)



Figur 3.3 Norskandel korn, 1996–2008

Tallene for 2008 (SLF, 2009) vil havne på om lag 75 prosent for hvete, 84 prosent for rug, 100 prosent for bygg og 96 prosent for havre.

Utsikter til lavere norskandel i 2009

For kalenderåret 2009 forventer SLF per mars en andel norsk mathvete i hvetemelet på i størrelsesorden 45 prosent (SLF, 2009). De høye hveteprisene på verdensmarkedet i 2008 kan ha ført til at møllene har sikret seg betydelige mengder av det norske kornet så tidlig som mulig og utnyttet egen lagerkapasitet. Dette kan ha bidratt til å dra opp andelen norsk mathvete for 2008. Ny norsk avling må modnes noe etter innhøstningen i 2009 før det er egnet til å settes inn i produksjon av mel. Dette bidrar til at det må forventes en relativt lav andel norsk korn i matmelet for hele 2009. Innblandingen av norsk hvete i matmelet i 2009 blir følgelig lavere enn på mange år.

Lav matandel i hveten kombinert med stor kornavling totalt sett, resulterer i et relativt stort kvantum fôrkorn. Av Felleskjøpets novemberprognose går det derfor fram at det ligger an til et overskudd av norsk fôrkorn på ca. 68 000 tonn som det kan bli nødvendig å overlagre til sesongen 2009–2010 (SLF, 2009). Dette jobbes imidlertid for å forsøke å unngå slik overlagring.

Klassefordeling

Klassefordelingen av mathvete er viktig for matmelindustrien. Klassefordelingen er avhengig av kornsort, og fordelingen i de ulike klassene de siste kornårene er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 3.1 Klassefordeling mathvete

	Fordeling 2005/06	Fordeling 2006/07	Forventet fordeling 2007/08
Klasse 1	2 %	0,7 %	0,9 %
Klasse 2	36 %	27,5 %	31,5 %
Klasse 3	27 %	24 %	26,6 %
Klasse 4	28 %	38 %	34 %
Klasse 5	7 %	9,8 %	7 %

Kilde: SLF (2008a)

Dersom møllene skal anvende en høyere andel norsk mathvete i matmelet er det en fordel om andelen mathvete i klasse 1 og 5 økes. Utfordringen med klasse 1 er at det produseres så små kvanta, at disse partiene ved levering til mottaksanlegg ofte blir lagt på samme silo som hvete i klasse 2. Fra møllenes side er dette lite ønskelig, da de ønsker norsk «klasse 1» hvete, samtidig som innblanding av klasse 1 i klasse 2 gir mindre homogenitet i klasse 2. Det er i følge SLF (2008a) ingen hindringer mot at andelen norsk hvete i hvetemelet kan økes dersom tilgangen på norsk mathvete tilpasses matmelmøllenes behov. Kornbransjen endret klasseinndelingen i 2005 i tråd med ønsker fra matmelmøllene, og det ble opprettet en ekstra klasse. Videre har det blitt gitt klare signaler til produsentene om at enkelte kornsorter ikke lenger er ønsket. Det er imidlertid fremdeles mulig å prisdifferensiere mer, og på den måten stimulere til produksjon av de råvarene industrien trenger. Etter SLFs vurdering er det ingen begrensninger verken i markedsordningen for korn, eller i målprissystemet, for ytterligere prisdifferensiering av korn.

3.3.4 Import av matmel

Statens landbruksforvaltning fastsetter tollsatsene for en nærmere angitt periode, normalt for én måned. For å hindre alvorlige markedsforstyrrelser, kan tollsatsene endres oftere. Vi viser til kapittel 3.2.1 for en nærmere beskrivelse av importvernet.

Tollsatsen for de fleste typer mel har i samsvar med forutsetningene i St. prp. nr. 70 (2002–2003) *Om jordbruksoppgjøret 2003 – endringer i statsbudsjettet for 2003 m.m.* vært administrert ned til 1,96 kroner per kg siden 1. juli 2003. Det ligger ingen handelspolitiske forpliktelser i denne tollreduksjonen og den kan derfor, når som helst, økes innenfor rammen av den WTO-bundne tollsatsen på mel på 3,19 kroner. Formålet med endringen var å oppnå mer konkurransedyktige priser på mel. Tollsatsen ved import av mel ble etter denne endringen lik tollbelastningen av mel ved import av bakervarer innenfor RÅK-systemet. Dette skal hindre at importert bakerverk får en konkurransefordel på meldelen i produktet i forhold til norske bakere som baserer seg på mel kjøpt i Norge. Vi viser i denne sammenheng til at bakerverk ikke gis prisnedskrivingsmidler for korn/melandelen i produktet over RÅK-ordningen.

Gitt en utmalingsgrad for hvetemel på 78 prosent utgjør importen i 2007 ca. 5 500 tonn mathvete. Importert matmel utgjør dermed kun ca. 1,5 prosent av totalmarkedet for mel i Norge, og kan på dagens nivå betegnes som suppleringsimport. SLF antar at det meste av importøkningen er import av relativt kostbart spesialmel, eksempelvis speltmel og økologisk mel. En gjennomsnittlig importpris på ca. 6,50 kroner per kg kan tyde på dette. De siste årene har etterspørselen etter spesielt speltbrød vært sterkt økende i Norge. På tross av økende etterspørsel utgjør speltmel fortsatt kun en liten andel av melmarkedet. På grunn av fortsatt små kvanta vil det derfor fortsatt kunne være logistikkmessig å foretrekke å importere speltmel til Norge fremfor å importere speltkorn for produksjon av mel (SLF, 2008a).

3.3.5 Importvernet for bearbeidede jordbruksvarer med vekt på RAK

Tollsats som er ratifisert i WTO, angir et maksimalt beløp som et varenummer kan få i tollbelastning. Det er imidlertid opp til hvert enkelt land å praktisere en lavere tollsats enn det som er notifisert. Handelen med bearbeidede landbruksvarer (RÅK-varer) innenfor EØS-området er regulert i protokoll 3 til EØS-avtalen. I tråd med avtalen kan det utlignes for råvareprisforskjeller ved hjelp av toll, innenlands prisnedskrivning og eksportstøtte, men bearbeidingsleddet skal ha full konkurranse. Tollsatsene for import fra EU innenfor denne avtalen er vesentlig lavere enn de som er bundet i WTO, noe som innebærer at bearbeidede landbruksvarer utsettes for internasjonal konkurranse i mye større grad enn basis landbruksvarer (SLF, 2008a).

Bakervarer er omfattet av protokoll 3 og klassifiseres under tolltariffens kapittel 19.01 og 19.05. I praksis innebærer dette altså at bakervarer kan importeres fra EU/EØS land til lavere tollavgifter enn om produktet importeres fra andre land⁶.

3.3.6 Innenlands og utenlands bearbeiding

Ordningen med innenlands bearbeiding av landbruksvarer gir norske næringsmiddelbedrifter midlertidig fritak for toll og avgifter på importerte varer som medgår i bearbeiding eller produksjon av en ferdigvare. Betingelsen for fritaket er at ferdigvaren skal reeksporteres etter bearbeiding. Det er i hovedsak melbaserte produkter som produseres innenfor ordningen, men den benyttes også til produksjon av blant annet ulike kjøttprodukter, suk-

⁶ Så fremt det ikke omfatter GSP/MUL-land.

kertøy og snacks. Korn av hvete og rug utgjør den største varegruppen på ordningen. Importen ble redusert med 23,3 prosent fra 2006 (7 990 tonn) til 2007 (6 127 tonn).

1. juli 2007 trådte en ny forskrift om tollnedsettelse for landbruksvarer som gjeninnføres etter bearbeiding i utlandet i kraft. Forskriften erstattet forskrift 20. juni 2005 nr. 663. De senere årene har omfanget av utenlands bearbeiding økt blant annet for kjøtt, kjøttvarer og meierivarer. Dette er varegrupper av særlig viktighet for norsk landbruk og matindustri. I den nye forskriften la derfor Landbruks- og matdepartementet opp til å regulere den utenlandske bearbeidingen av disse varegruppene gjennom årlige kvoter. For RÅK-varer og andre basis landbruksvarer enn kjøtt, kjøttvarer og meierivarer ble eksisterende ordning i hovedsak videreført (SLF, 2008a).

3.4 Store svingninger i verdensmarkedsprisene på korn

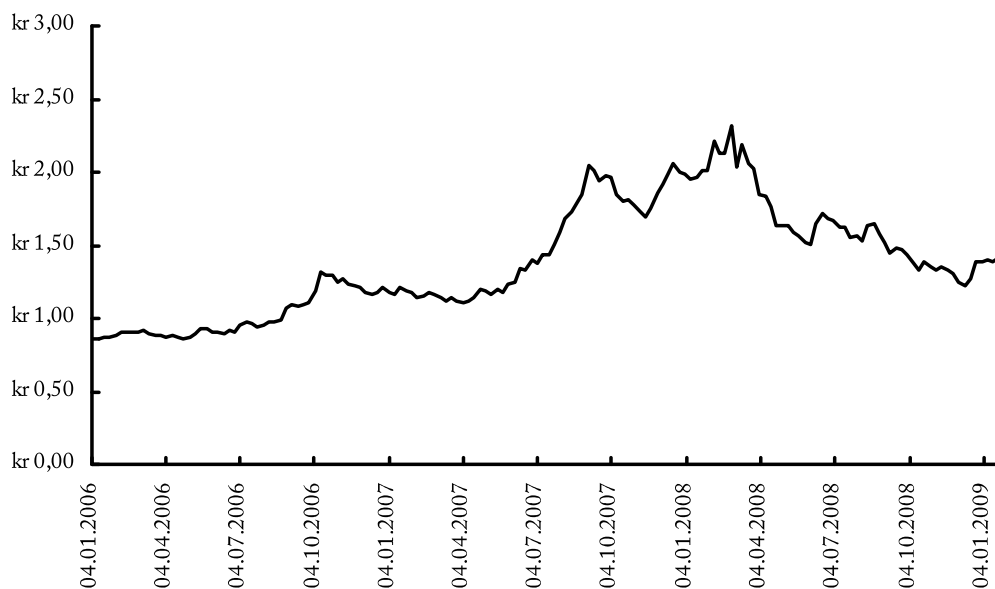
De høye verdensmarkedsprisene medførte tollfrihet på import av matkorn til Norge fra 1. september 2007, da cif-importpris ble høyere enn norsk engrospris for disse varene. Ved slutten av 2008 var verdensmarkedsprisene på korn nede på samme nivå som før den voldsomme økningen i 2008 og er altså om lag det halve av norske priser. Fra desember har imidlertid verdensmarkedsprisene vist en viss økning.

3.4.1 Effekter av økte priser på verdensmarkedet i 2007–2008

Tilgangen på norsk korn var ikke stor nok til å dekke etterspørselen i det norske markedet, og det var derfor behov for å supplere med import. Ettersom prisøkning internasjonalt etter september ikke kunne kompenseres gjennom videre reduksjon i tollsats, økte også de faktiske importprisene inn til Norge i takt med prisøkningen ute. De norske prisene på målprisanleggene i samme perioden endret seg ikke mer enn forhåndsvarslet gjennom prisløypene fra markedsregulator. Dette førte til at det norske kornet fikk en konkurransefordel, og konkurransen om å få ta hånd om det norske kornet økte. Prisen på norsk mathvete lå i januar 2008 i et prisområde i forhold til importert førkorn, som gjorde det prismessig gunstig å benytte matkorn ved tilvirking av kraftfôr (SLF, 2008b).

Kornprisene på verdensmarkedet falt sterkt mot slutten av 2008. Det var størst prisfall på mathvete. Store europeiske hveteavlinger og mye og rimelig russisk hvete fra Svartehavsområdet presset prisene (SLF, 2008a). Eksporten av den russiske hveten tok markedsandeler og begrenset mulighetene for EU til å eksportere. Etter at prisene på mathvete internasjonalt har vist en fallende trend siden august 2008, gikk prisene opp i desember. Det har vært prisøkning både for nordamerikansk og europeisk hvete. Det meste av matkornet som importeres til Norge kommer fra Europa, og importørene har dermed fått merke den sterke eurokursen. Dette har forsterket prisøkningen for varer som handles i euro.

Figur 3.4 viser utviklingen i internasjonale kornpriser framstilt som en indeks av tre ulike priser på hvete i USA, Frankrike og Tyskland. Utviklingen i de ulike landene har vært svært lik. Prisene er omregnet til norske kroner ved hjelp av løpende valutakurser (Mintec, 2009).

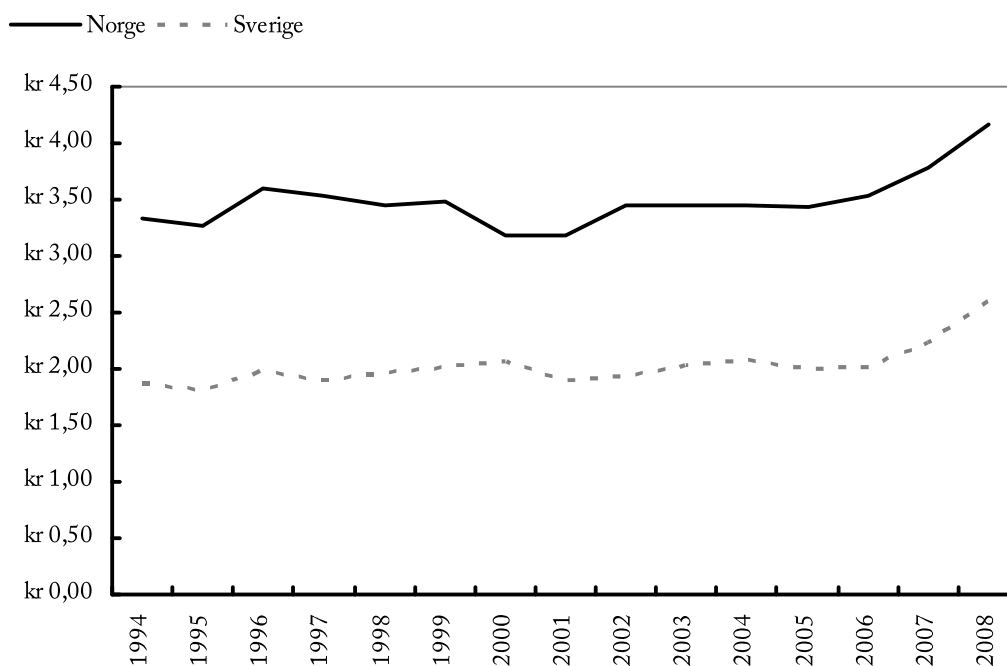


Figur 3.4 Utvikling i internasjonale kornpriser 2006–2009

Med de lave prisene kornprodusenter verden over oppnår i år, kombinert med høye priser på innsatsfaktorer som kunstgjødsel, er det flere som nå tror at hvetarealene neste år blir mindre. I tillegg ga sommeren 2008 meget store avlinger, og det er neppe sannsynlig at avlingene blir like store per dekar neste år. I så fall kan en fort havne i en situasjon der etterspørselen igjen overstiger tilbudet, med det resultat at prisene stiger. Utviklingen i oljeprisen vil også ha betydning. Så lenge oljeprisen er nede på dagens nivå er ikke biofuels like lønnsomt som før, og mer korn og mais tilføres markedet for mat og dyrefôr (SLF, 2008a).

3.5 Priser på mel i Norge og EU

Det er en utfordring å få tak i reelle priser på mel både i Norge og i EU. Dette skyldes at melprisene er resultat av forhandlinger mellom møllene og bakerne, og at disse aktørene i utgangspunktet ikke ønsker å oppgi sine priser av konkurransehensyn. Vi har, basert på ulike offentlige kilder (SCB 2009, Mjelde m.fl. 2001, SLF 2003, SLF 2008a, SLF 2008b, Stuve 2003), kommet fram til priser på norsk og svensk mel som vi mener er realistiske. Samtaler med aktørene i næringa har bekreftet dette.



Figur 3.5 Prisutvikling for hvetemel i Norge og Sverige, 1994–2008

Melprisene i figuren gjelder hvetemel til industribakeri. Det kan være store prisforskjeller avhengig av kvalitet og volum i innkjøpsavtalen. Prisene skal være sammenlignbare. Når det gjelder prisene i EU er vi kjent med at disse kan være noe lavere i Tyskland enn i Sverige, og dersom vi hadde hatt tilgang på disse prisene ville forskjellen på Norge og utlandet vært større.

3.6 Utvikling i konkurransesituasjonen malt på ravareniva

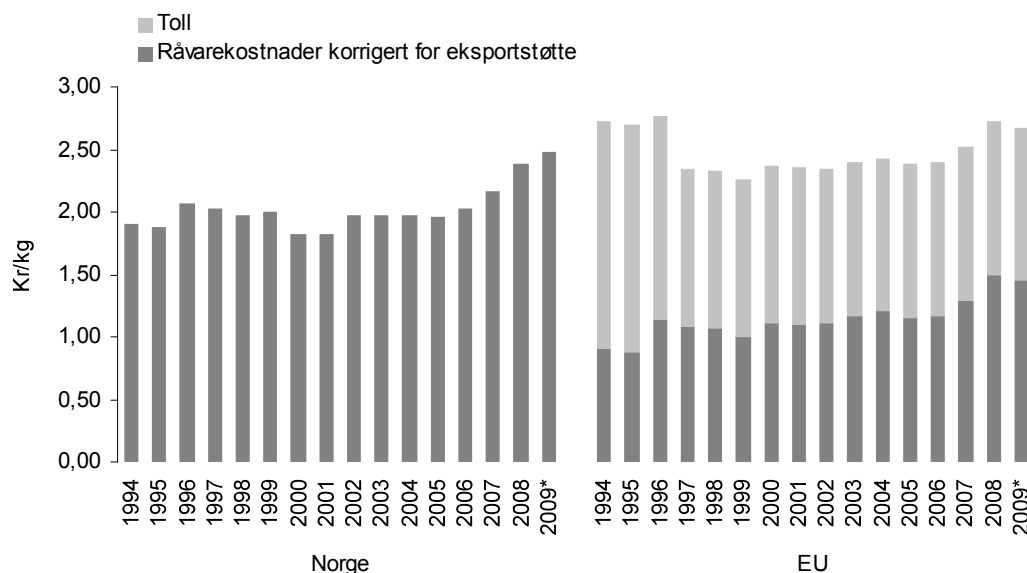
Beregning av «netto råvarekostnader» i Norge og EU for de enkelte produktene bygger på prinsippene som vist i tabell 3.3. Med utgangspunkt i disse prinsippene vil vi videre se nærmere på utviklingen i konkurransesituasjonen for Ciabatta fra 1994 til 2009.

Tabell 3.2 Beregningsprinsipp for vurdering av konkurransesituasjonen på det norske markedet

	Norskprodusert vare	EU-produsert vare
Ravarekostnad (landbruksrelatert)	A	C
- Prisenedskrivningstilskudd	B	
+ Toll inn i Norge		D
- Eksportstøtte fra EU		E
= «netto ravarekostnad»	X	Y

3.6.1 Et eksempelprodukt: Ciabatta

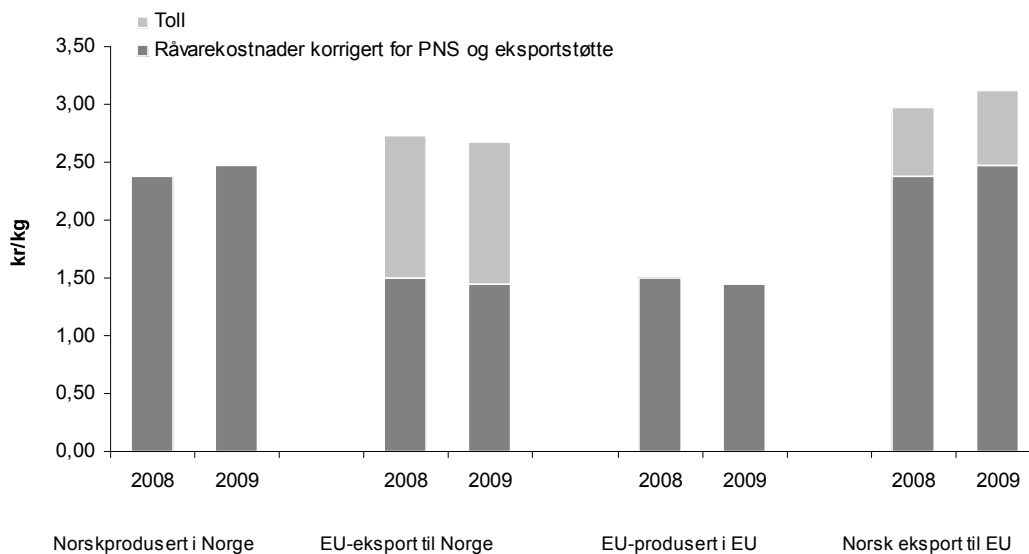
Figur 3.18 viser utviklingen i netto råvarekostnad for ciabatta på det norske markedet.⁷



Figur 3.6 Utvikling av netto råvarekostnad for ciabatta på det norske markedet, 1994–2009

Netto råvarekostnad ved norsk produksjon har økt med 25 prosent fra 1994 til 2008, mens netto råvarekostnad for ciabatta produsert i EU som eksporteres til det norske markedet i samme periode har vært uendret. Det siste året har imidlertid netto råvarekostnad økt med 10 prosent i Norge og 8 prosent i EU. Foreløpige beregninger medio februar 2009, viser en økning i norske netto råvarekostnader på om lag 4 prosent, men en reduksjon i netto råvarekostnader i EU på om lag 2 prosent.

⁷ For EU benyttes det priser innhentet i Sverige, prisnivået i Sverige sammenlignet med andre EU-land kan imidlertid variere noe.



Figur 3.7 Sammenligning av netto råvarekostnad for ciabatta på det norske markedet og på EU-markedet i 2008 og medio februar

Netto råvarekostnad for en EU-produsert ciabatta på det norske markedet lå i 2008 ca. 14 prosent høyere enn norskprodusert ciabatta på det norske markedet, og 8 prosent høyere medio februar 2009. På EU-markedet lå en norskprodusert ciabatta ca. 98 prosent høyere enn EU-produsert ciabatta i 2008, der denne økte til 116 prosent medio februar 2009.

4 Oppsummering og diskusjon

4.1 Oppsummering: Stabil utvikling, synkende lønnsomhet

Bakervarebransjen er en stor og viktig bransje i norsk matsektor målt i sysselsetting og produksjonsverdi. Basert på statistikken i kapittel 2 er det nærliggende å konkludere med at utviklingen i bakervarebransjen på mange områder er stabil eller positiv. Sysselsetting og antall foretak har holdt seg stabilt, og bransjen har økt produksjonsverdien kraftig de siste årene, noe som i stor grad skyldes høyere priser på produktene. Alt dette har skjedd i en periode med sterkt økende import fra utlandet.

Sett fra bransjens side er det imidlertid bekymringsfullt med en trend med klart svekket lønnsomhet de siste par årene. Det kan virke som om det også er en tendens med noen flere konkurser og avviklinger, og det kan hende at vi er inne i en periode med «stille før stormen» i bakervarebransjen, spesielt sett i lys av de totale utfordringene i norsk økonomi framover.

4.1.1 Ingen klar råvareulempe, men kostnadsulempe

Vi har ikke hatt anledning til å hente inn fullstendige data for priser på mel levert til bakerne i Norge og i utlandet, og vi kan ikke konkludere endelig på spørsmålet om norsk bakervarebransje har en kostnadsulempe når det gjelder råvarer i forhold til utenlandske konkurrenter.

På korn-nivå tror vi ikke at dette er tilfelle, det har ikke vært mulig å få kjøpt hvete i utlandet som har vært 1,96 kroner (RÅK-toll på melkomponenten i importerte bakervarer) billigere enn norsk hvete. På melnivå er nok bildet mye jevnere, med en melpris på rundt 4 kroner per kg hvete i Norge og kanskje litt over 2 kroner i EU. Med samme toll på 1,96 blir dermed prisene etter toll ganske like. Poenget med RÅK-ordningen er jo nettopp å utjevne prisene på råvarer. Videre er det nok en begrunnet forventning i bransjen om at dersom import av mel til Norge skulle øke sterkt og fortrenge norskprodusert matkorn, vil trolig meltollen bli justert opp innenfor rammene av WTO-bindingene.

Selv om norsk bakervarebransje ikke har en klar råvareulempe betyr ikke dette at bransjen ikke har en kostnadsulempe. Som annen norsk industri har bakervarebransjen høye lønnskostnader. Norsk bakervarebransje er også lite konsentrert, og har ikke de samme stordriftsfordelene som store europeiske bakerier. Vi har ikke gått inn på hvor mye slike ulemper betyr for bransjen, men vi tror at andre kostnader har mer å si for den økende importen enn råvarekostnaden.

4.2 Diskusjon: Bakervarebransjen har utfordrende strukturforhold

Norsk bakervarebransje er i en utfordrende situasjon strukturelt sett. Bakervarebransjen er på mange måter presset mellom to sterke møller og fire sterke dagligvarekjeder som også etter hvert kontrollerer mye av kiosk og bensin-markedet. Innen bakervarebransjen finnes det noen store bedrifter, men de er i stor grad avhengige av leveranser til enkeltkjeder. De svekkede økonomiske resultatene de siste årene i bakervarebransjen kan skyldes at maktforholdene har endret seg ytterligere i retning møllene og/eller kjedene, eller at bakervarebransjen totalt sett ikke har maktet å videreføre kostnadsøkninger på

råvarer og lønninger til dagligvarekjedene. Dersom dette perspektivet stemmer vil det ikke i seg selv hjelpe med for eksempel lavere priser på korn i Norge, fordi møllene og/eller dagligvarekjedene vil ta store deler av eller hele gevinsten.

Normalt må man anta at liten konkurranse gir høyere priser. SLF sin undersøkelse fra 2003 viste at påslagene mellom kornpris og melpris var betydelig større i Norge enn i Sverige. Vi vet ikke hva dette skyldes, men med kun to møller i Norge er det ikke sikkert at konkurransen er hard nok til å maksimere effektiviteten og begrense marginene til møllene til et akseptabelt nivå for bakervarebransjen.

Importbehovet av utenlandsk korn avhenger av størrelsen på norsk kornavling og hvor mye av denne som holder matkvalitet. Avhengig av dette bestemmes størrelsen på importkvotene på korn. På mel er det ikke importkvoter, men WTO-tollen på 3,19 på siden 2003 vært administrert ned til 1,96 kr/kg. En måte å legge økt konkurransepress på møllene på er å åpne opp for mer import. Dette kan enten gjøres ved å senke meltollen ytterligere eller å innføre importkvoter på mel med lavere toll enn 1,96 kr/kg. Dersom justert toll på mel skal nyttes for å øke konkurransepresset på møllene må dette samtidig balanseres i forhold til landbrukspolitiske målsettinger om å avta så mye som mulig av det norske matkornet. Siden det uansett er en betydelig mengde årlig import av matkorn og til tross for at deler av denne importen er kvalitetsbetinget, kan det være mulig å undersøke slike tiltak nærmere.

4.2.1 Prisnedskrivning og matkorntilskudd har ikke kompensert for malprisøkningene

I kapittel 3 har vi vist at produsentprisene på mathvete har hatt en nedgang fra 2002 til 2005 for deretter å stige fra et nivå på 2,05 kr/kg til 2,48 kr per kg fra 1. juli 2009 (før evt. tillegg i kornpris i jordbruksforhandlingene 2009 som normalt vil få virkning fra 1. juli 2009). Verken utviklingen i prisnedskrivningstilskuddet eller matkorntilskuddet har oppveid for en foreløpig økning på 43 øre per kg matkorn. Tvert i mot har prisnedskrivningstilskuddet for korn blitt redusert med 8 øre og matkorntilskuddet med 11 øre i samme periode. Dette gir en netto økning i råvarekostnad videre i verdikjeden på 62 øre i løpet av de siste 7 årene. Selv om det altså fortsatt ser ut til at bakervarebransjen ikke har noen råvareulempe i forhold til konkurrerende import, ligger det betydelige kostnadsøkninger i verdikjeden som bakerne er avhengige av å få tatt ut i sine priser.

I samme periode har også energipriser, kapitalkostnader og lønnskostnader økt betydelig, slik det har gjort for andre bransjer. Energipriser og kapitalkostnadene har falt igjen det siste året. Finanskrisen har imidlertid medført andre utfordringer ikke minst knyttet til muligheten for finansiering av investeringsprosjekter. En bakerivarebransje i verdikjedeskvis preget av mange og små bedrifter med begrenset forhandlingskraft, kan være en del av forklaringen på fallende driftsmarginer og en gryende økning i antall konkurser.

4.2.2 Noen satser likevel på norsk produksjon

I skrivende stund vet vi at det er minst to aktører i bransjen som har investert eller investerer i nye produksjonsanlegg i Norge for å produsere bake-off produkter. Produksjonsanleggene er slik vi forstår det bygget opp for store produksjonsserier og spesialtilpasset bake-off og frosne produkter, og målsetningen til begge disse aktørene er i alle fall delvis å erstatte import fra utlandet.

Dette tyder på at de norske kostnadsulempene totalt sett (råvarer og andre kostnader) ikke er større enn at enkelte aktører tror at de skal kunne kompensere for dette gjennom lavere transportkostnader, mindre valutarisiko og større muligheter for egen produktutvikling.

Referanser

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet (2009). *Om grunnlaget for inntektsoppgjøret 2009*. URL: http://www.regjeringen.no/upload/AID/publikasjoner/rapporter_og_planer/2009/TBU_2009_hele.pdf, 30.03.09.
- Bugge, A., Lavik, R og Lillebø, K.. 2008. *Nordmenns brød- og kornvaner*. Fagrapport nr. 2-2008. Oslo: Statens institutt for forbruksforskning.
- Budsjettnemnda for jordbruket 2008. *Jordbrukets totalregnskap 1959–2008*. Tabell.
- EFTA. 2008. *Protocol 3 concerning products referred to in Article 8(3)(b) of the Agreement*. URL:<http://www.efta.int/content/legal-texts/eea/protocols/protocol3.pdf/view>, 16.02.08.
- Flesland, S. 2007. *Bakervarebransjen i Norge 2007/2008*. Flesland markedsinformasjoner, Asker.
- Kleppe, H. 2008. Sørgelig regnskapstall for bransjen i 2007. *Baker og Konditor* nr 9, 2008.
- Mintec. 2009. Datagain information services. Database.
- Mjelde, H., Svennerud, M. og Vengnes, M. 2001. *Importkonkurransen for bakervarer - økt konkurransekraft for norsk mel- og bakerbransje*, NILF-rapport 2002:1. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.
- NILF. 2009. *Månedlig prisutvikling for hovedgrupper av matvarer fra januar 1998*. 1998=100. URL: <http://www.nilf.no/Matpriser/Bm/Matpriser.shtml>, 10.03.2009.
- Nordlund, A (red). 2008. *Mat og industri 2008*. Oslo: Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.
- Samson, C. F. 2006. *Strukturendringer i bakerbransjen*. Hovedoppgave, Norges Handelshøyskole.
- Statistiska centralbyrån. 2009. *Producentprisindex (PPI) etter produktgrupp SPIN 2002*. URL: <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/start.asp>
- SLF. 2003. *Vurdering av kostnader og priser i varekjeden for korn og mel*. Rapport 2-2003.
- SLF. 2008a. *Norsk landbruk – en situasjonsbeskrivelse*. Rapport nr 11/2008.
- SLF. 2008b. *Oppnådde priser i forhold til målpris samt prisutvikling for fjørfekjøtt, matmel og kraftfôr i jordbruksavtaleåret 2007–2008*. Rapport-nr.:18/2008.
- SLF. 2008c. *Fraktsatser korn*. URL: <http://www.slf.dep.no/iKnowBase/Content/10170/FRAKTSATSER%20KORN%202009.PDF>
- SLF. 2009. *Øyvind Breen pers.med.*
- SSB. 2008. *Industristatistikken 2006*. Datafiler mottatt av Toraman Nehmet, 06.03.08.
- SSB. 2009. *Industristatistikken 2007*. Datafiler mottatt av Toraman Nehmet, 24.03.09.
- Stuve, L. 2003. *Råvarekostnader i norsk bakerindustri*. URL: <http://www.fk.no/article/articleview/2235/1/296/>, 9.3.2009.

Vedlegg 1. Definisjon av bakervarer

Definisjonen av bakervarer er basert på inndelingen av tolltariffen, der følgende tollnummer inngår i begrepet bakervarer. For fullstendig tekst og beskrivelse av de enkelte tollnummerene henvises det til tolltariffen.

Tabell 4.1 Tollnummer for bakervarer inndelt etter grupper for perioden 1990 til 2007

Produktgruppe							
Andre kaker	19059001	19059031					
Andre kjeks	19059007	19059034					
Annet bakverk	19059009	19059090	19059098	19059099			
Blandinger	19012010	19012091	19012092	19012097	19012098	19012099	19019099
Brød m.m.	19059091	19059092	19059093				
Flatbrød	19059003	19059032					
Honningkake	19052000						
Kavring/ristet brød og lignende	19054000						
Knekkebrød	19051000						
Pizza bunn	19059008	19059022					
Pizza m/pølse	19059005	19059010					
Pizza u/pølse	19059006	19059021					
Søte kjeks og smakaker	19053001	19053100					
Vafler og vaffelkjeks	19053002	19053200					
Wienerbrød	19059004	19059033					

Vedlegg 2. Produkter i kategorien «brød m.m.»

Nedenfor har vi satt opp en liste som viser et utdrag av varer som er klassifisert i kategorien «brød m.m.» fordelt på tollnummer i perioden 01.01.2008 t.o.m. 18.09.2008, jf. opplysninger i TASS. Tall i parentes angir importverdien i 2007 på det respektive tollnummeret (i prosent) for kategorien «brød m.m.»

19.05.9091 (71 %)

Fried Bread Stick Friterte hvetemelstenger
Ciabatta
Ciabatta
Ciabatta
Baguette
Hamburgerbrød
Hamburgerbrød
Hamburgerbrød
Hamburgerbrød
Rugbrød
Stekte ciabatta brød
Brød
Hamburgerbrød
Hamburgerbrød
Brød
Sprøstekt brød med fiber
Sprøstekt brød med korn og omega-9
Bakverk
Bakverk
Bakverk
Baguetter
Landbrød
Glutenfritt brød
Glutenfritt brød
Rundstykker
Softbaguetter
Rundstykker
Rundstykker
Mini Quiche
Mini Quiche
Mini Quiche
Brød
Brød
Brød
Brød

19.05.9092 (8 %)

Hamburgerbrød
Brød
Varruller
Varruller
Chicken Money Bag
Prawn Money Bag
Samosa

19.05.9093 (21 %)

Snack/næringsmiddel
Snack/næringsmiddel
Potetsnacks
Potetsnacks
Potetsnacks
Potetsnacks
Potetsnacks
Potetsnacks
Potetsnacks
Innbakte nøtter
Innbakte nøtter
Innbakte nøtter
Chips
Tortillachips
Tortilla chips
Tortilla Chips
Snacks
Snacks
Snacks
Snacks
Snacks
Snacks
Snacks
Snacks
Snacks
Indisk snacks
Indisk snacks
Snacksbiter
Indisk snacks
Indisk snacks

Kilde. <http://tass.interpost.no/toll/> 18.09.2008.

Vedlegg 3. Produkter i kategorien «blandinger»

Nedenfor har vi satt opp en liste som viser et utdrag av varer som er klassifisert i kategorien «blandinger» fordelt på tollnummer i perioden 01.01.2008 t.o.m. 18.09.2008, jf. opplysninger i TASS. Tall i parentes angir importverdien i 2007 på det respektive tollnummeret (i prosent) for kategorien «blandinger».

19.01.2010 (8 %)

Bakemiks (1)
Bakemiks
Bakemiks

19.01.2091 (5 %)

Pulverbase til sukkerbrød

19.01.2092 (34 %)

Deig
Pappadums
Tartaletter
Tartaletter

19.01.2097 (6 %)

(2)

19.01.2098 (10 %)

Pannekakemiks
Glutenfri melmix
Glutenfri melmix
Glutenfri melmix

19.01.2099 (0 %)

(2)

19.01.9099 (37 %)

Parfait
Indisk rett
Indisk rett
Indisk rett
Vaniljekrem
schnitzel
schnitzel
schnitzel
schnitzel
schnitzel
schnitzel
schnitzel
Milkshake base
Fingermat
Røde minipaprika med ost
Pulverbase til fremstilling av yoghurt-iskre
Vaniljepudding
Sjokoladepudding med vaniljepudding
Melkepudding med sjokolade- og nøttesmak
Vaniljepudding med sjokoladepudding
Maismel
Karbohydrat- og myseproteintilskudd
Proteintilskudd
Proteintilskudd
Skogsopppane

1) Eksempel på produkt er beskrevet nærmere i tass som «*Pakning p 310 gram inneholdende bakemiks til 12 muffins*»

2) Ingen produkter er registrert i 2008.

Kilde. <http://tass.interpost.no/toll/> 18.09.2008.

Vedlegg 4. Produkter i kategorien «annet bakverk»

I 2007 og 2008 var det kun ett tollnummer som var i bruk ved import av «annet bakverk». Listen nedenfor viser produktene som er registrert i Tass i 2008 under tollnummer 19.05.9098.

Marengs
Sprøstekt bakverk
Sprøstekt bakverk
Sprøstekt bakverk
Sprøstekt bakverk
Sprøstekt bakverk
Sprøstekt bakverk
Sprøstekt bakverk
Sprøstekt bakverk
Ostekake biter
Sukkerbrødbiter til bruk i iskrem
Pannekaker
Tortillas, helsekost
Grønner erter med Wasabi
Puris
Fylt butterdeig
Pannekaker

Kilde. <http://tass.interpost.no/toll/> 19.09.2008.